

ΠΑΝΔΩΡΑ

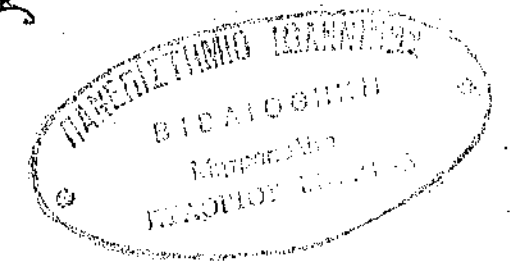
ΣΥΝΕΦΑΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

—1863—

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1862 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1863.

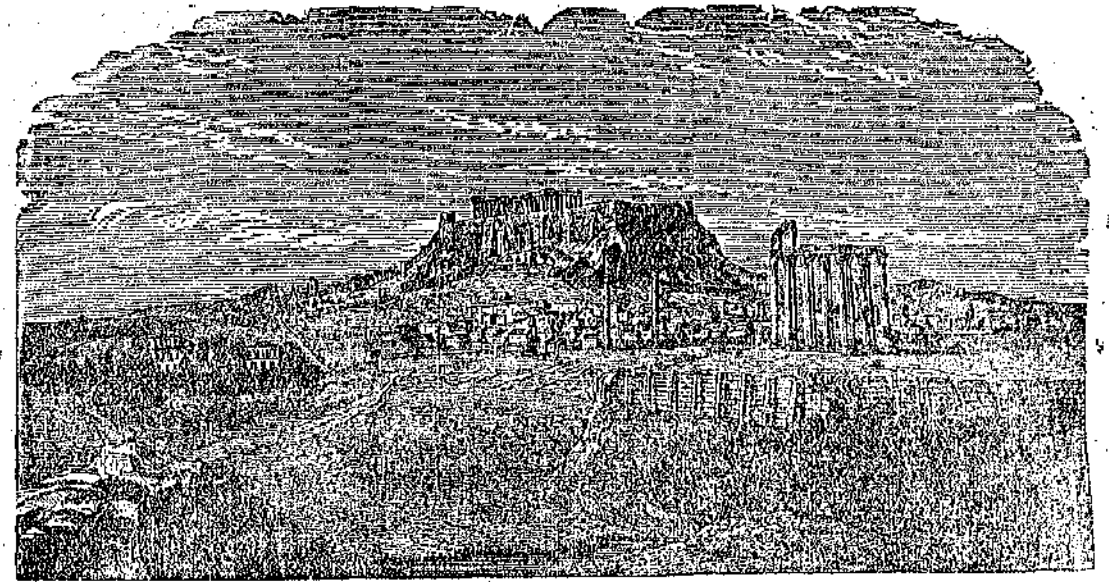

ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

(Ὁδὸς Πειραιῶς.)

1863.

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

1 ΜΑΙΟΥ, 1862.

ΤΟΜΟΣ ΙΙ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 291.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΗ ΔΥΣΕΙ (*) ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ κοινωνία κατὰ τὸν μεσαιῶνα.

—οοο—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν Μεσαιῶνα.

Α'.

Κατάστασις τῶν κατωτέρων τάξεων.

—οοο—

Ὁ μεσαιῶν εἶναι ἐποχὴ πλήρης ἀντιθέσεων. εἰς εἰς πάσας τὰς κοινωνίας τὰς θεμελιωμένας ἐπὶ ἀρχῆς τιμαριωτικῆς, οὕτω καὶ ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν λαμπρότητα, βλέπει τὴν πένιαν καὶ τὴν ταπείνωσιν. Ἐνθὺ οἱ μὲν εὐγενεῖς κατέχουσι μετὰ τῆς ἐκκλησίας τὰς κορυφὰς τῆς πολιτικῆς ἱεραρχίας, ἡ δὲ μέση τάξις ἐργάζεται καρτερικῶς, χάρις εἰς τὴν κοινωτικὴν ἐργασίαν, ὅπως προστοιμάσῃ τὸν ἴδιον θρίκμβον, οἱ χωρικοὶ ἐπικαλούμενοι « δούλοι, ἀγεγεῖς καὶ ἀγροῖκοι », περιφρονοῦνται καὶ παρὰ τῶν ἱερῶν καὶ παρὰ τῶν εὐγενῶν καὶ παρὰ τῶν τῆς μέσης τάξεως. Ἐντελῶς ἄμοιροι παιδεῖαι, βεβουλομένοι εἰς βαθυτάτην δυστυχίαν καὶ δεισιδαιμο-

νίαν, ἐμπίπτουσι καὶ εἰς νέαν συμφορὰν, τὴν τῆς μαγείας. Αἱ γυναῖκες μάλιστα, ὡς λίαν εὐαίσθητοι διὰ τὴν νευρικὴν αὐτῶν κρῆσιν, ἐπέδωκαν ταχύτερον τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν μανίαν τοῦ δικτηρεῖν σχέσεις μετὰ τῶν ἐναερίων πνευμάτων. Πανταχοῦ κατὰ τὰς μακρὰς ἐν τῇ Δύσει περιηγήσεις μου, εὗρον ἔχγη τῆς κατὰ τῶν ταλαιπώρων τούτων γυναικῶν τρομερῆς βίας τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας. Δὲν ἤθελον ἄν δυσκολευθῆ νὰ εὗρω εἰς τὰ χρονικά τοῦ μεσαιῶνος ἐπισημὰ ἐπιτήδεια νὰ χαρακτηρίσωσι τοὺς μωροὺς τούτους διαγωγῆς προτιμῶ ἑμῶς νὰ δείξω πῶς τὰ πράγματα συνέβησαν ἐπὶ τῶν ἀκραιωτάτων χρόνων τῆς δυτικῆς ἱστορίας· διότι θέλομεν συμπεράνει ἐκ τούτου μέχρι τίνος παρεφέροντο οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ κληρὸς ἄλλης ἐποχῆς ἢ τῆς πεπολιτισμένης· καὶ οὕτω θέλομεν κρίνει ἐὰν ἄνθρωποι κυλισθέντες· μέχρι τέλους τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μετὰ τὰ ἐν τοιούτων καὶ τοσούτων βίαιοπραγῶν καὶ κακώσεων, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ φωνακῶσι μετὰ τσαούτης ὑρασύτητος κατὰ τῆς « ἀνατολικῆς βαρβαρότητος. »

Β'.

Μαγεία.

Ἐν Νεαπόλει (Neuveville) ἀνεκδοσὴ εἰς τὸ τμήμα τῆς Βέρνης καὶ κειμένη ἐπὶ τῆς ἐσχθῆς τῆς λίμνης Βιέννης, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Chas-

(*) Ὅρα φυλλὰδ. 255, 261, 263, 272, 278 καὶ 284.

serai, συνέθεσαν την ΙΖ' εκατονταετηρίδα φοβεραί σκηναί, ἄξιον ὄντως ἐπιστάδιον τῆς δίκης Οὐρθανού του Γρανδιέ και τοῦ Γωφριδύ. Ὁ αἰὼν Λαδοβίκου τοῦ ΙΔ' πρέπει νὰ ταχθῆ μετὰ τῶν πρώτων αἰώνων τῆς ἀρχαίας τάξεως τῶν μᾶλλον ἐπαινεθέντων. Δυστυχῶς ὅμως τὰ πράγματα δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τῆς φαντασίας τὰ ἀνακλάσματα. Ἐάν πρόκειται περὶ τοῦ ἐν ταῖς αὐλαῖς βίου, εὐρίσκομεν εἰς τὰ ὑπομνήματα τοῦ Saint-Simon, ὅστις οὔτε ἰακωβινοῦ οὔτε ἐλευθερόφρονος ἦτο, περιγραφὰς καταλληλοτάτας εἰς διασκεδάσαι τῶν προλήψεων. Ἡ δικαιοσύνη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ τοσοῦτον ἐξυμνηθεῖσα, ἐξελέγχεται πολλάκις ἀμαθῆς και ἀνελεήμων πρὸς τοῦτο δὲ μίαν μόνην ἀπόδειξιν ἀρκεῖ νὰ φέρω, τὰς μωρὰς λέγει δικας εἰς ἃς ὑπεβάλλοντο οἱ καλούμενοι μάγοι, δίκας καταισχυνοῦσας και τὸν χριστιανισμόν και τὸν ὀρθὸν λόγον.

Αἱ ἐν Ἀγκόρᾳ και Λαυδικεῖς ἀνατολικαὶ σύνοδοι, ἀναθεματίσασαι τὰς μυστικὰς ἐπιστήμας, μόνην καταδίκην ἀπεφώνησαν κατὰ τῶν μάγων, τὴν μετανοίαν, και ποινὰς ἐπέβαλλον ἀπλῶς πνευματικὰς ἢ ῥωμαϊκῶς κληρῶς, ἐπιστάμενος μᾶλλον τοῦ ἡμετέρου τὸ πολιτεύεσθαι, ἐνόησε κάλλιστα ὅτι αἱ περὶ μαγείας δίκαι συνέτρεχον εὐδοκίμωτερον τὰ προσωπικὰ ἢ τὰ θεολογικὰ αὐτοῦ πάθη. Καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ διὰ τί παρέδωκε τῷ πυρὶ, ὡς ἄξιόν τὸ Βολταίρος, ΕΚΑΤΟΝ ΧΙΛΙΑΔΑΣ ἀνθρώπων ἀφύτου βασιλεύει κατὰ τὴν Δύσιν. Ἀλλὰ και ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι βεβαίως ἐλάχιστος· διότι εἰς μόνον τὸ ἐλεγκτήριον τῆς Γρέβης ἐθανατώθησαν ἑξ̄ χιλιάδες ἐκ τῶν κατοίκων αὐτοῦ. Πέτρος ὁ Ἀγκρῆς, δικαστὴς ἐν τῷ Παρλαμέντῳ τῆς Βουρδιγάλης, καταδίκασεν εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον πεντακοσίους. « Ἦν τῷ διαστήματι τῶν δεκαπέντε ἐτῶν κατ' ἄδικόν. ἐν Λουβαργίᾳ, ἔλεγεν ὁ Νικόλαος Ρέμης, ἐνεκακόσιοι τοῦλάχιστον μάγοι καταδικάσθησαν εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου δικαστηρίου. » Τὸ 1515 ἔτος, ἐντὸς μόνον τριῶν μηνῶν, πεντακόσιοι μάγοι ἐθανατώθησαν και κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Κόμου κατ' ἀρχὰς μὲν παρεδόθησαν τῷ πυρὶ χίλιοι, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκείοντο κατὰ μέσον ὄρον ἑκατὸν κατ' ἔτος. Ὁμολογητέον λοιπὸν ὅτι τρομερὰ ὑπῆρξεν ἡ κυβέρνησις « τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. »

Γ.

Μάγισσαι ἐν Νεαπόλει (Neuveville).

Τὰ ἐν Νεαπόλει συμβάντα κατὰ τὴν πρώτην πενηκοντάδα τῆς ΙΖ' εκατονταετηρίδος, διδοῦσι τινα ἰδέαν τῶν ὀλιβερῶν τούτων διαδικασιῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀνὰ χεῖρας ζήτημα εἶναι σπουδαιότατον, θέλω ἔχει ἀδιακόπως ὀδηγὸν τὰ ἀρχεῖα τῆς ἀρχαίας ἐπισκοπῆς τῆς Βάλης, ἃτινα ἀνέλυσε μετὰ πλείστης ἐ-

πιμελείας και ἐπιτηδεϊότητος ὁ Κ. Ρέβελ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφομένῳ, Coup-d'œil sur les travaux de la société jurassienne.

Ἡ πρώτην πάντων κατηγορηθεῖσα τὸ 1607 ἐπιμαγεία ὑπῆρξεν ἡ ἐκ Νεαπόλεως Δωροθέα Γράττιγκεν· ἐπειδὴ ἡ σύζυγος τοῦ προστώτου (châtelain) τῆς πόλεως ταύτης κατηγορήσεν αὐτὴν ὡς « δοῦσαν αὐτῇ τὸ κακὸν », ἡ Δωροθέα παρεδόθη εἰς τὰ βασανιστήρια. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ βασανιστὴς ἦτο τότε ὁ κυριώτερος τρόπος δι' οὗ ἀπεδεικνύετο ἡ μαγεία· ἡ βασανισθεῖσα, εἰ και ἠρνήθη τὴν κατηγορίαν, καταδικάσθη ὅμως εἰς θάνατον.

Ἀλλὰ τὸν Οκτώβριον τοῦ 1634 ἔτους ἐγένοντο ἕλλα σπουδαιότερα. Ἐπὶ γυναῖκες κατηγορήθησαν ἐπιμαγεία· τὰ ἔγγραφα τῆς διαδικασίας αὐτῶν σώζονται ἐτι εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Παρλίμεντου. Μεταξὺ δὲ τῶν γυναικῶν τούτων ἡ Ἐσαβὴ Μορελὲ κατηγορήθη πλέον τῶν ἄλλων ὑπὸ τῶν μαρτύρων. Ὁ ἐκ Νεαπόλεως Ι. Κοσανδιέ ἐδήλωσεν ἀποθνήσκων, ὅτι εἶχε μαγεύσει αὐτὸν ἡ Ἐσαβὴ πρὸ ἐνός ἔτους. Ἄλλος δὲ τις ἐβεβαίωσεν ὅτι « ὅλοι ὄρους ἠγγίζεν αὐτὴ ἀπέθνησκον ἀναποδράστως. » Ἐπειδὴ δὲ αἱ κατηγορούμεναι ὑπεβλήθησαν εἰς βασανιστήρια, ἐδιάσθησαν νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἤθελον οἱ δήμοι. Εἶπον λοιπὸν « ὅτι ἐπειδὴ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἦσαν παντέρημοι και περίλυποι, ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διάβολος, ἐμφανισθεὶς ὑπὸ σχῆμα ἀνθρώπου, προσεκάλεσεν αὐτὰς νὰ παραδοθῶσιν αὐτῷ· ὅτι ἐρωτήσασαι αὐτὸν ἔμαθον ὅτι ἦτο ὁ Σατανᾶς, και ὅτι ἄμα ἀκούσας αὐτὰς ἐπικαλουμένας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἄφαντος. Προσέθετο δὲ ὅτι ἐπανελθὼν μετ' ὀλίγον ὁ Σατανᾶς ὑπεσχέθη αὐταῖς παλλὰ και καλά, ὅτι ἐνέδωκεν ἐπὶ τέλους εἰς τὰς προτροπὰς αὐτοῦ ἀρνηθεῖσαι τὸν πλάστην αὐτῶν Θεὸν και ὑποταγεῖσαι εἰς τὸν Σατανᾶν, ὅστις ἐνετύπωσεν ἀμέσως τὴν ἰδίαν σφραγίδα ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτῶν, κλ., και ἐνεχαίρισεν ἀλοφῶν δι' ἧς ἐδύναντο ν' ἀποκτείνωσιν ἢν τινα ἤθελον, ἀνθρώπον ἢ ζῶα. Καὶ αὐταὶ μὲν μετανοήσασαι ἐξέφυγον τὴν ἀλοιρῆν· ὁ Σατανᾶς ὅμως ἐπαναλαβὼν τὰς πρώτας συνδιαλέξεις, και προσκαλέσας εἰς πανηγύρεις και συμπόσια, ἐξαιρετικῶς δὲ εἰς νυκτερινούς χοροὺς, ἐδελέασεν αὐτὰς ἐν νέου. »

Δ'.

Μαγεία και μυστήρια τῶν ειδωλολατρῶν.

Ἡ σατανικὴ αὕτη ἀλοιφὴ εἶναι ὁ ἄξων περὶ ἢ στρέφονται αἱ καταθέσεις τῶν ἐγκαλουμένων γυναικῶν, ἡτοι τῆς Μορελῆ, Φαβραγιέ και Θώμης. Ἐγένετο δὲ και περὶ τοῦ Σαββάτου λόγος, δηλαδὴ περὶ τῆς πρωτίστης ταύτης τῶν τελετῶν τῆς μαγείας. Οἱ κατηγορούμενοι συνήρχοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ περὶ τὸ λυκαυγές, ὁ Σατανᾶς ἐπαίξε βιολίον και ἔδιδε πρὸς τοὺς

δακτύλους αὐτοῦ ὄνον και κρέας, ἃτινα ἐφαίνοντο αὐτοῖς « πολλὰ ἄνοστα. » Πλὴν τῶν ὁμολογιῶν τούτων, αἰτινὲς ἀπεσπῶντο διὰ βασανιστηρίων, τί πρέπει νὰ συμπεράνη ἡ ἀμερόληπτος ἐπιστῆμη περὶ τῶν πρὸς δαίμονας τούτων σχέσεων; Πρέπει ὡς ὁ μαρκίων Κ. Eudes de Mirville, ἢ ὡς ὁ ἱππότης Κ. Gougenot des Mousseaux και τότε ἄλλοι νὰ θεωρήσωσιν αὐτὰς ἱστορικὰς; Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀναγνωρισθὲν ὡς ἀναμφισβήτητον ἐπὶ τοῦ μεσαιῶνος, θεωρεῖται και σήμερον ὡς τοιοῦτον ὑπ' ἐκείνων, αἰτινὲς διὰ λόγους θερησκευτικῶς και μάλιστα πολιτικῶς, ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑπεράσπισιν ὅλων τῶν ἐπιστημονικῶν πλανῶν τῶν παρελθόντων χρόνων ἄλλὰ και ἡ βολταιρικὴ σχολὴ ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἐναντίαν ὑπερβολὴν, θεωρήσασα τὴν μαγείαν ὡς καθαρὰν ἐπίνοιαν δικαστῶν διψόντων αἷμα ἀνθρώπινον. Καὶ μὲν ἡ μαγεία στερεῖται παντὸς ὑπερφουδῶς χαρακτῆρος, εἶναι ὅμως πρᾶγμα.

Τὰ τεχνήματα τῶν μάγων χρονολογῶνται ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν μυστηρίων και τῶν ἱερατικῶν κατηχήσεων.

Ὁ κατηγορούμενος ὑποβάλλεται πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἰς ἠθικὰς και φυσιολογικὰς προτομασίας, τῶν ὁποίων ἀγνοεῖ μὲν τὴν ἰδιότητα, αἰτινὲς ὅμως προδιαθέτουσιν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ὑποκύβῃ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν θαυμάτων τὰ ὁποῖα ὀά ἴδῃ. Ὅταν δὲ γείνη δεκτὸς, τὰ θαύματα παρατίθενται τοσοῦτον ἐξαιτίας πρὸ τῶν ἐφοκλήμων αὐτοῦ, ὅστε εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀποδώσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς ἀθανάτους Θεοὺς.

Ἀίφνης, μεταξὺ σκότους ψηλαφῆται ὡς τὸ σκότος τοῦ ἕδου, ἀστραπαὶ ἐκτοξεύουσιν ἀκτῖνας κυανωποῦς ἐπὶ τῶν περὶ αὐτὸν φανταστικῶν ἀντικειμένων, και βλέπει ἀλλοκότους μορφὰς ὁμοίας πρὸς τὰ φάσματα τὰ ταραττόντα ἡμᾶς κατ' ὕπνου· ἀλλὰ και τὰς ἀκούας αὐτοῦ πλήττουσιν ὄσων συριγμοὶ και τίγρεις ἀρυγμοὶ και λέοντων βρυχηθμοὶ και κρημνιζομένων βράχων φρικτῶδες πάταγος· ἡ σκηνὴ μεταβαλλομένη τότε φαίνεται· ἀλλὰ τὸ φῶς φέρει νέας δοκιμασίας και μείζονας φόβους· ἡ γῆ τρέμει ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ κατηγορουμένου, και ποτὲ μὲν ἀνυψοῦται ὡς ἔρος, ποτὲ δὲν βαραραροῦται εἰς τοῦ ἕδου τὰ τάρταρα· ἀλλὰ και αὐτὸς παρασύρεται ἀγνοῶν ὑπὸ ποίας δυνάμεως. Αἱ περὶ αὐτὸν γραφαὶ και τὰ μάρμαρα ἐμφυχοῦνται· οἱ ἀναίσθητοι τοῖχοι και λίθοι κινοῦσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ δακρύουσι· κολλοῦσιν αἰετοῦσιν τὴν γῆν ὑπὸ τοὺς σιδηροὺς αὐτῶν πόδας και ἦτοι μελωδικαὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τῶν χειλέων τῶν ἀγαλμάτων. Ἐάν δὲ προχωρήσῃ, τρομερὰ τέρατα, ὅσον γοργόνες, κένταυροι, κεράσται και ἐρινύδες περικυκλοῦντες ἀπειλοῦσιν αὐτόν. Φαντάσματα ἀνευθυμίζουσιν αὐτῇ τὰ προσφιλέα πρόσωπα ἐκεί-

νων τοὺς ὁποίους ἀφῆρασαν ὁ θάνατος· εἰ δὲ θελήσει νὰ ἐγγίση αὐτὰ ἀναλύονται ὡς καπνὸς ἐξατμιζόμενος εἰς οὐρανοὺς. Βρονταὶ σείουσι τὸ στερέωμα, κεραινοὶ ἐκπιρσοκροτοῦσι, τὸ ὕδωρ καταφλέγεται και κυλλεται ὡς χεῖμαρδος φλογῶν. Ἐπὶ τὶς και στερεὰ ὕλη κοχλάζει, τήκεται και μεταβάλλεται εἰς αἷμα ἀφρώδες και θροσσερόν. Ἐνταῦθα μὲν ὀμάτᾳ τινε τῆς θείας ὀργῆς ἀγωνίζονται νὰ γεμίωσιν μικρὰν ὀδύνην, ἐκεῖ δὲ φίλοι τινε τῶν θεῶν, θέλοντες ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἀπολαύουσι θείας προστασίας καταφρονοῦσι και τὸ ζῶον ὕδωρ και τὴν πεπορωτωμένον σίδηρον και τὸν βρόντα χαλκὸν και τὰς περιπλεγείας καμίνους. Πανθῆρες λείχουσι τὰς χεῖρας και ὄφεις ἔρπουσι πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν, και σπαρτατῶμενοι ὑπ' ἐκείνων οὐδὲ κἄν δάκνουσι τοὺς σπαρτατῶντας.

Τὰ θαύματα ταῦτα, ἃτινα οὐ μόνον τότε ἐφαίνοντο ἀκατάληπτα πρὸς τοὺς καταχουμένους, ἀλλὰ και σήμερον ὑπὸ πολλῶν θεωροῦνται τοιαῦτα, ὡς μαρτυρεῖ τὸ περιοδικὸν θαῦμα τοῦ Ἁγίου Ἰανουαρίου (α), ἐξηγῶνται εὐκόλως ὑπὸ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης· ἡ μηχανικὴ ἐδάμειξεν εἰς τοὺς θαυματουργοὺς πολλοὺς και ποικίλους τρόπους και αὐτόματα και κινήτας σκευὰς. Χάρης δὲ εἰς τὴν ἀκουστικὴν, ἐμιμοῦντο τὸν κρότον τῶν βροντῶν και κατασκευάζον κεφαλὰς ὀμιλοῦσας, ἐνῶ διὰ τοῦ διοράματος, τοῦ ζοροροῦ θαλήμου, τῆς φαντασμαγορίας και τῶν λοιπῶν τεχνασμάτων τῆς ἀντικεινῆς ἐκπατάτῃ τὴν ἔρασιν. Διὰ τῆς ὑδροστατικῆς διεπύρου διακρίως ἀνημμένως λυχνίας, και τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀγαλμάτων και τῶν εἰκόνων ἐνέπλησσαν διὰ δακρύων και ἀπέτρεπον τὸ ὕδωρ τοῦ νὰ ὑπερβῇ ἐντὸς ἀγγείου ὀριζήμενον τι σημείον. Διὰ δὲ τῆς χημείας μετέλασσαν τὸ χροῶμα τῶν ὕγρων, ἀνέλυον τὸ πεπηγὸς αἷμα και συνέθετον εὐφλέκτους ὕλας· ὡς φαίνεται δὲ ἐκ τινῶν γεγονότων, και τὴν ἀτμοσφαιρικὴν ἠλεκτρικότητα μετεχειρίζοντο. Ἀλλ' οὔτε τὴν ἰσχὺν τῆς ἀγωγῆς και ἐπὶ τῶν ἀγριωτέρων θηρίων ἠγγύουν, οὔτε πῶς ἀφαιρεῖται τούτων ἡ δύναμις ἐξαντλουμένου τοῦ δαλητηρίου αὐτῶν ἐπὶ ἀψύχων ἀντικειμένων μετεχειρίζοντο δὲ και ὑπνωτικὰ ἢ ναρκοτικὰ ποτὰ, διότι ἡ ἱατρικὴ ἐπάσαστο τότε μετὰ τῶν μυστικῶν ἐπιστημῶν. Γνωστὸν δὲ σήμερον ὅτι διὰ πολλῶν τρόπων καταρροῦτο ἡ ὀπτικὴ ἀπάτη.

Δικαίως ἔρα λέγει ὁ Κ. Κάρλος Λουάνδρος « ὅτι αἱ πλείστα τῶν συνταγῶν τὰς ὁποίας εὐρίσκομεν ἀφθόνως εἰς τὸ βιβλίον τῆς νεωτέρας μαγείας ὑπῆρ-

(α) Γνωστὸν ὅτι ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας ὑπάρχει περικαλλέστατος ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰανουαρίου, μαρτυρησάντος ἐν Ἰταλίᾳ τὸ 305 ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, ὅτι ἐν τῷ ναῷ τούτῳ φυλάσσεται ἀγγεῖον περιέχον πεπηγὸς αἷμα τοῦ ὀγίου τούτου, και ὅτι τοῦτο ἀναλύεται και κοχλάζει κατ' ἔτος τῇ 7]19 Σεπτεμβρίου. Σ. Π.

ΜΙΧΑΗΛ Γ', ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ.

1868

Δημοσιεύοντες ενταύθα την εικόνα του βυσσυνότου ηγεμόνος της Σερβίας, κρίνομεν αναγκαίον να προσθέσωμεν ότι εξυλογραφήθη κατὰ πρωτότυπον λιθογραφηθὲν δαπάνη τοῦ φιλογενοῦς Κ. Α. Μανάκη καὶ διανεμηθὲν ενταύθα καὶ ἀλλοῦ δωρεάν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ πρωτότυπον καριστῶ ὄλθωμον τὸν ηγεμόνα. Ὁ Κ. Μανάκης, ὅστις πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ ηγεμονικὴ οἰκογένεια τῶν Ὀβρένοβιτς διατελεῖ οὐσα εἶδος, φίλος ὢν εὐκρινῆς αὐτῆς τε καὶ τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους, ὡς πολὺ αἰεὶ ἀπέδειξε διὰ πραγμάτων, ἐξέδοτο τὴν εικόνα ταύτην, οὐ μόνον χάριτι εὐγνωμοσύνης ἀλλὰ καὶ ὡς καταστήσῃ κοινότερον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τὸ ὁμοίωμα ἀνδρός ἀπολαύοντος ἤδη καὶ ἡμῶν δημοτικότητος διὰ τὸ ἀνδρικὸν καὶ φιλελευθέρων αὐτοῦ πολιτεύμα. Πρὸς τὴν εἰκόνα δὲ παρατίθεται ἐν συνόψει καὶ τὸν βίον τοῦ εἰκονιζομένου.

Μιχαὴλ Ὀβρένοβιτς ὁ Γ' ὄσως, ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ τῆς Παιδείας ἐββήθη, διεδέχθη τὸν πατέρα αὐτοῦ Μιλόσχα, τοσαύτην ἔδειξεν ἄμ' ἀναθὰς εἰς τὸν θρόνον τῆς Σερβίας καὶ δεικνύει δραστηριότητα καὶ πολιτικὴν σύνεσιν, ὥστε διακρίνεται μεταξὺ τῶν συγχρόνων ηγεμόνων. Διὸ καὶ πράγματα οὐκ ἕλαττα παρέχει εἰς τὴν κατακτητὴν τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς φίλας αὐτοῦ χριστιανικὰς δυνάμεις.

Ἐξοχὸς γόνος τοῦ ἐνδόξου ελευθερωτοῦ τῆς Σερβίας Μιλόσχα καὶ τῆς ἀββενικοῦ καὶ ἀνδρική φρονήσεως συζύγου αὐτοῦ Λιουβίτσας, αὐτῆς ἐκείνης, ἥτις παρίστατο ὡς πρῶτιστον ἐνεργῶν πρόσωπον ἐν τῷ πολιτικῷ δράματι τῆς πατρίδος τῆς, ὁ Μιχαὴλ ἔλαχε παρά τῃ φύσει καὶ τῆς ἀγωγῆς ἔλων τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν προτερημάτων, δι' ὧν πρέπει νὰ κοσμήνται οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καὶ παρὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔλαβε τὴν δραστηριότητα, τὴν σύνεσιν, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὰ γενναῖα φρονήματα, παρὰ δὲ τῆς μητρὸς τὸ σωματικὸν κάλλος, τὴν καρτερίαν καὶ τὴν μετριότητα.

Τὰ προτερήματα δὲ ταῦτα ἀνεφάνησαν ἐπι μᾶλλον διὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Εἰδήμων ὢν πολλῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, προσεκτίησθε πλείστας γνώσεις καὶ διὰ τῶν συνεχῶν αὐτοῦ περιηγήσεων.

Εἰς τὰς ἀρετὰς ταύτας πεποιθότες οἱ Σέρβοι ἐβλεπόνον προσεγγίζουσιν τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἀνεξαρτη-

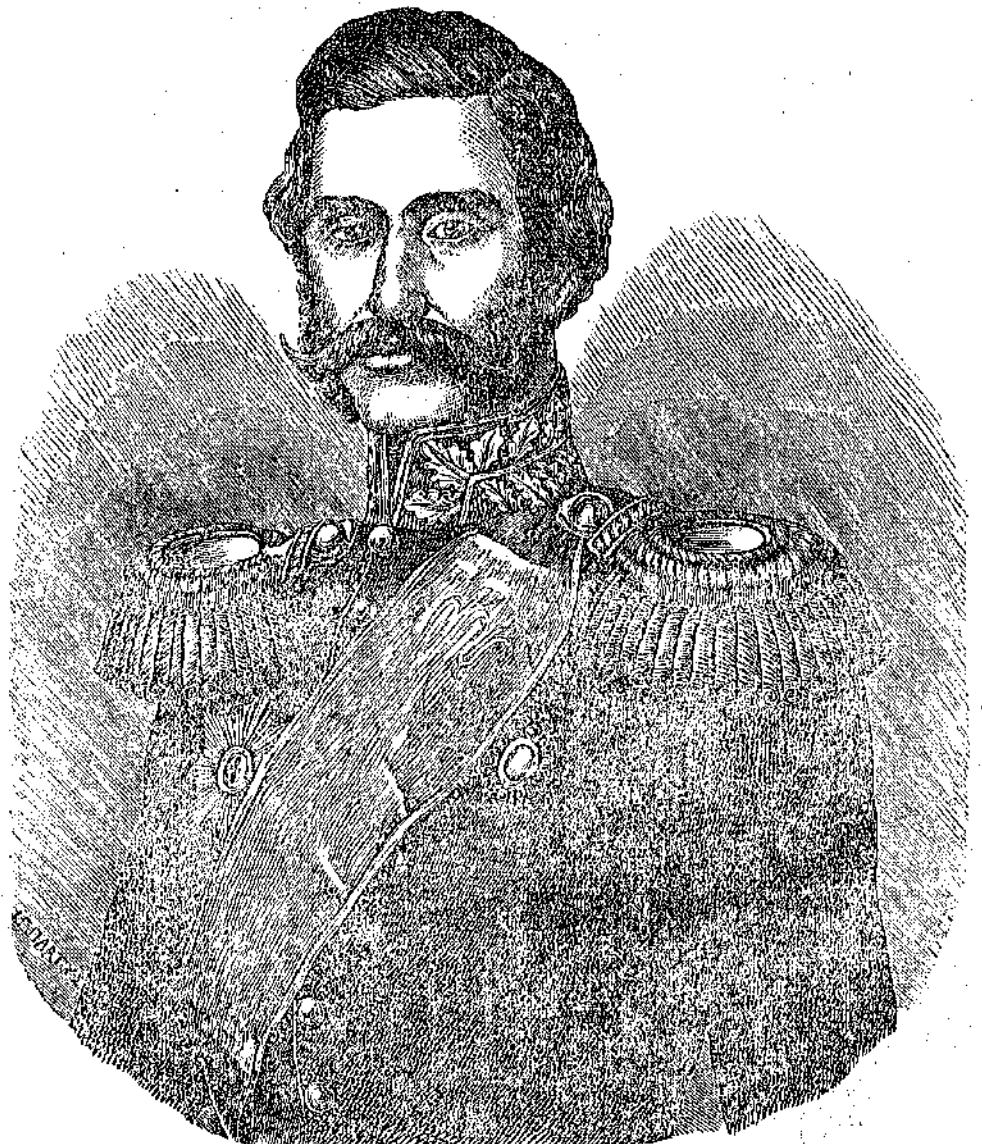
σίαν καὶ ἀποκατάστασιν. Καὶ τις μάλιστα τῶν διασημοτέρων, ὁ τελευταῖος βλαδικῆς τοῦ Μαυροβουνίου Πέτρος, ἔλεγεν, ὅτι ὁ Μιχαὴλ εἶναι « ἡ μόνη ἐθνικὴ παραμυθία », καὶ ὅτι διὰ τοῦτο τὸν ἡγάπα πλέον καὶ ἑαυτοῦ.

Ὅτι δὲ τοιοῦτος εἶναι καὶ τοιοῦτος ἀπεδείχθη καὶ πράγματι ὁ Μιχαὴλ, μαρτυροῦσιν αὐτὰ τὰ γεγονότα. Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀναβάσεως εἰς τὸν θρόνον, ἐνωθήσας ὅπως μεγάλη καὶ ἱερὰ ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, συνεκέντρωσε πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις περὶ τὴν ταχυτέραν καὶ εὐγενεστέρην ἐκπλήρωσιν αὐτῆς. Ὅθεν ἐνθ' ἑσπερότερον τὰ τῆς Σερβίας διέκριντο εἰς κατάστασιν πολιτικὴν ἀμφίβολον καὶ μᾶλλον ἐπισημνῆ, ἕνεκα πρὸ πάντων τῶν βασιουργιῶν τῶν πέριξ Κρατῶν, αἵτινες ἐγένων διαιρέσεις καὶ παραγίμους ἐμφυλίους, μετὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον ὁ Μιχαὴλ τοσαύτην ἔδειξε μετριότητα καὶ τοιοῦτον ἀνέπτυξε πνεῦμα συμβιβαστικόν, ὥστε ταχύτατα κατεστάλησαν καὶ διχόνοια καὶ παραχάϊ διότι πρῶτον μὲν ἡμῆστευσεν πάντας τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καταφυγόντας Σέρβους, εἶτα δὲ ἀνευ διακρίσεως μερίδος ἢ κόμματος ἐπέλεσεν εἰς τὰ πράγματα τὰς ἱκανοὺς, καὶ εἰς ἄλλους ἐχορήγησε συντάξεις, ἀμείβων οὕτω τὰς παλαιὰς αὐτῶν ὑπηρεσίας ἐπιτίθει δὲ κατὰ μέγα μέρος τὰ χρήματα ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπιχορηγήσεως ἵνα μὴ ἐπιβαρῶν τὸ δημόσιον ταμίον.

Οὕτω δὲ συμβιβάσας τὰ κόμματα ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους. Καὶ ἐσωτερικῶς μὲν ἐκπερὶχθη ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ κατὰ πάσης ἀδυναμίας. « Ἡρῶσον, λέγει συνήθως, ὁ Μιχαὴλ ἡγεμονεύει τῆς Σερβίας, ὡς γνωρίζῃ ἕκαστος, ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἡ ὑπεράτατῃ ἐξουσία ». Εἰσήγαγε μεταρρυθμίσεις εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως καὶ τῆς νομοθεσίας, « κατὰ τὰς περιστάσεις, ὡς πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς, καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ αἵματος » παρέλαβεν εἰς τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν, ἢ θεωρεῖ οὐχὶ ὡς μέσον κέρδους καὶ πορισμοῦ, ἀνθρώπους ἱκανοὺς δι' αὐτὴν, ἀνευ διακρίσεως καταγωγῆς ἢ ἄλλης τινὸς συγκαταβάσεως ἠύξασε τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους διὰ τῆς συστάσεως τῆς ἐθνοφυλακῆς, τοῦ μόνου σημερινῆς αὐτοῦ εἰς τοὺς μεγάλους ἐθνικοὺς σκοποὺς καὶ ἐπιχειρήσεις τέλος ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν διανοητικὴν τοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν, ἢ ἀείποτε ἐθεώρησεν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρων φροντίδων, καὶ δι' ἣν ὀφείλεται μεγίστη εὐγνωμοσύνη εἰς αὐτὸν, ἰδίως μάλιστα διὰ τὴν σύστασιν τῆς φιλολογικῆς ἐταιρίας, τοῦ συντελεστικωτάτου τούτου μέσου εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων. Εὐγνωμοσύνη πρὸς τούτους ὀφείλεται αὐτῷ καὶ διὰ τὴν κατάργησιν περιορισμῶν τινῶν, ἐπιβληθέντων ἕνεκα προλήψεων ὑπὸ τῶν προτέρων

κυβερνήσεων, ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέρην ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης καὶ τὴν κατὰ τὸ φωνητικὸν σύστημα γραφὴν αὐτῆς. Ἐξωτερικῶς δὲ προσπαθεῖ νὰ ἐλάττωσιν τὴν εὐνοικίαν καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν μεγάλων χριστιανικῶν δυνάμεων ὑπὲρ τοῦ ἔθνους του, καὶ νὰ διατηρήσῃ φίλιαν καὶ ἀγάπην μετὰ τῶν γειτόνων χριστιανικῶν κρατῶν καὶ ἐθνῶν πρὸς δὲ τὸν ὑποβλεπόνοντα τὰς ἐπιτυχίας αὐτοῦ Σουλτάνον προτείνει

Καὶ ἰδοὺ διὰ τί κατὰ μὲν τὴν ὀρθόδοξον χερσὶν ἡσυχαστικῆς ἀνατολῆς διηγήθησαν ζωηρότατοι ἐλπίδες, εἰς τινὰ δὲ κράτῃ χριστιανικὰ ἐγεννήθησαν φόβοι. Ἰδοὺ διὰ τί οἱ μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενοι ὄμοροι τῇ Σερβίᾳ λαοὶ ἀτενίζουσι πρὸς ταύτην τὰ ὄμματα καὶ τείνουσιν ἀδελφικῶς τὴν χεῖρα πρὸς αὐτήν, οἱ δὲ μεγάλοι πράκτορες τῶν φίλων τῆς Τουρκίας δυνάμεων διαβαίνουσι δραματικῶς τὸν Σάβαν φέ-

Μιχαὴλ Γ' ἡγεμὼν τῆς Σερβίας.

δικαίως ἀπαιτήσας, ἥτοι τὴν πραγματοποιήσασιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἔθνους του ἐμφανίζεται ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς προστάτης τῶν δεδουλωμένων καὶ πολυπαθῶν ὁμοθρήσκων αὐτοῦ χριστιανῶν, διαμαρτυρούμενος μὲν κατὰ τῆς μετοικίσεως τῶν πλανητῶν Τατάρων τῆς Ἀσίας, ὑποδεχόμενος δὲ μετ' ἀδελφικῆς στοργῆς πάντας τοὺς φεύγοντας τοὺς βαρβάρους τούτους καὶ τὰς δι' αὐτῶν κερυφθείσας κατεπιπέσεις.

ροντες διαγγέλλματα καὶ διακονήσεις, ἐνῶ ὁ Τουρκικὸς στρατὸς δικτάσσεται νὰ εἶναι ἐπὶ τοῦθις, ἕτασι σημείου δοθέντος εἰσβάλῃ εἰς τὴν Σερβίαν. Ἡ Σερβία ὅμως περιμένει ἡσυχῶς τὴν ἐπιδρομήν, πεποιθὴ εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις καὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος αὐτῆς, καὶ μὴ ἀμφιβάλλουσα ὅτι τὰ μεγάθυμα ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἔθ' ὑψώσασιν τὴν φωνὴν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τοῦ περιληφένου ἡγεμόνος τῆς.

ΤΑ ΚΑΤΑ

ΠΕΤΡΟΝ ΚΑΙ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Alfred de Musset.)

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἴδε φολιάδ. 289 καὶ 290.)

—οοο—

Ἦν ὁ γέρον Γερῶ δὲν ἦτο κομψὸς τὸ ἦθος, ἦτον ὅμως γυναικός. Καὶ ἠδιαφύρει μὲν ἂν τὰ ἐνδύματά του, κρινουργῆ μὲν πάντοτε, πλατύτατα δὲ διότι δὲν ἠγάπα νὰ στενοχωρῆται, τὸν ἐκουκούλιον ὡς συνδόνη, ἂν αἱ κάλται του κατέπιπτον καὶ ἂν ἡ φρονιότητος ἐσκέπαζε σχεδὸν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του ὅτε ὅμως ἐπρόκειτο νὰ δεξιωθῆ τοὺς ἄλλους ἐφαίνετο μεγαλόδωρος. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐσπέραν ἐλείπνυεν ἐνοικίασε θεωρεῖον ἀνοικτὸν, εἰς θέσιν καταφανῆ, διὰ νὰ θαυμάσωσιν ὅλοι τὴν ἀνεψιάν του.

Ὅτε ἡ Χαρίκλεια ἐβίβει τὸ βλέμμα εἰς τὰ θεωρεῖα καὶ τὴν πλατείαν ἔμεινεν ἐκθαμβός, καὶ δικαίως διότι νέα μόλις δεκαεξέ εἶπεν ἀνατραφεῖσα μὲν εἰς τὴν ἐξοχὴν, εὐρισκομένη δὲ ἀφῆς μεταξὺ πολυτελείας, τέχνης καὶ ἠδονῶν, νομίζει ὅτι ὄνειρεύεται. Τὸ ἐσπέρας ἐκείνη ἐπαίζον παντομίμην μετὰ χοροῦ ἡ Χαρίκλεια ἔβλεπε μετὰ πολλῆς περιέργειας τὰ κινήματα καὶ τὰ βήματα τῶν ὑποκριτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἔνοιε ὅτι ἦτο παντομίμη ἐπροσπάθει νὰ ἐνοήσῃ καὶ τὴν σημασίαν. Συχνὰ στρεφομένη πρὸς τὸν θεῖόν της ἐκπεπληγμένη, ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἐνόει τί ἐσημαίνει ἡ παντομίμη. Ἐβλεπε βοσκὸς φοροῦντας κάλτας μεταξωτὰς καὶ προσφέροντας ἄνθη εἰς βοσκοπούλας, ἐρωτιδία πτερυγίζοντα καὶ θεοὺς καθημένους εἰς νέφη ἡ σκινογραφία, τὰ φῶτα καὶ μάλιστα ὁ πολυτέλειος, τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν, τὰ κεντήματα, τὰ πτερὰ, ὅλη ἐκείνη ἡ ἄγνωστος οὐτῆ μεγαλοπρέπεια τὴν ἐβρίπτεν εἰς ἀπορίαν.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν περιεργάζοντο ὅλοι οἱ ἐν τῷ θεάτρῳ τὸ ἐνδυμὰ της ἦτον ἀπλοῦν μὲν ἀλλὰ κομψότατον. Ὅσα μὴ εἰς μέγα θεωρεῖον πλησίον γέροντος καὶ γέροντος ἀκόμψου, κάλλος ἔχουσα ἀγγέλου καὶ ἀνθρωπότητος ῥόδου, ὀφθαλμούς δὲ μεγάλους καὶ μαύρους καὶ ἦθος ἀθούτατον, εἴλευν ὅλων τὰ βλέμματα.

Ἐν τῷ τῷ Χαρίκλεια ἀνέλαβε βαθυμυδὸν τὴν συνήθη ἀταραξίαν της· μετὰ μικρὸν δὲ ἐκυρεῖσθαι ἀπὸ μελαγχολίας. Ἡσθάνθη πόσον ἦτο λυπηρὸν νὰ εἶναι μόνη μεταξὺ τῶσων ἀνθρώπων ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἑμιλοῦντες πρὸς ἀλλήλους, οἱ μουσικοὶ, τῶν ὁποίων τὰ ὄργανα ἐβόρμιζον τὰ βήματα τῶν χορευτῶν, αὐτὰ καὶ ἄλλα ἠύξανον τὴν λύπην της. Ἐφαίνετο ὅτι ὅλοι ἐλεγον πρὸς αὐτὴν· «Ὀμιλοῦμεν καὶ δὲν ὀμιλεῖς· ἀκούομεν, γελῶμεν, τραγουδοῦμεν, χαίρομεν, καὶ μὴ

νὴ οὐ δὲν ἀκούεις, δὲν γελᾷς, δὲν τραγουδεῖς, δὲν χαίρεις, ἀλλὰ κάθησαι ὡς εἰδωλόν.»

Ἡ Χαρίκλεια ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς διὰ νὰ μὴ βλέπῃ ἐνθυμῆθαι τὸν χορὸν τῶν παιδιῶν εἰς τὸν ὀποῖον εἶδε χορευούσας τὰς συντρόφους της, ἐνῶ αὐτὴ ἔμενε πλησίον τῆς μητρὸς της. Ἰνθυμῆθη τὴν πατρικὴν οἰκίαν, τὴν νηπιότητα, τὴν λύπην καὶ τὰ δάκρυά της ὅτε ἀπέθανεν ἡ μήτηρ της, καὶ τέλος πάντων τὰ πένθημα ἐνδύματά της τὰ ὅποια πρὸ ὀλίγου μὲν ἀπέβαλεν, ἀπεφάσις δὲ νὰ φορέσῃ ἐκ νέου. ἄμα ἐπανελθούσα εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο καταδικασμένη διὰ παντός, ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἔπρεπε καὶ νὰ προσπαθῆ νὰ ἐλαττώσῃ τὰ παθήματά της· ἡ σθάνθη περισσώτερον ἢ ἄλλοτε ὅτι πᾶσα προσπάθεια εἰς ἐξίλεισιν τῆς θείας ὀργῆς ἦτο περιττή. Τοιαῦτα δὲ ἀναλογιζομένη ἐδάκρυεν· ὁ δὲ γέρον Γερῶ ἰδὼν τὰ δάκρυά της δὲν ἐνόει τὴν αἰτίαν. Ἐν τῷ τῷ Χαρίκλεια ἐνενοῦσε ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἀναγορῆσῃ καὶ ἐπειδὴ ὁ θεὸς της ἐδίσταζεν, αὐτὴ σπικώσασα ἐδείξε τὴν ὕβραν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶδεν ὑπὸ τὸ θεωρεῖον νέον εὐεῖδῃ καὶ πλουσιώτατα ἐνδεδυμένον, ὅστις εἶχεν ἀνὰ χεῖρας πλάκα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐγράφτε γράμματα καὶ σχήματα μὲ μικρὸν πέτρινον κονδύλιον, καὶ τὰ εἰδείκνυεν εἰς τὸν γείτονά του· οὗτος δὲ ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἐνόει, καὶ ἀπεκρίνετο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μετὰ μεγίστης ταχύτητος. Καὶ οἱ δύο δὲ ἀντήλασον συγχρόνως ἀνοίγοντες τοὺς δακτύλους σημεῖα τινα, δι' ὧν ἐφαίνετο ὅτι ἠρμύνευον καθ' ἑαυτὰς τὰς ἰδέας των.

Καὶ δὲν ἐνόησε μὲν ἡ Χαρίκλεια τί ἐσημαίνον οἱ χαρακτῆρες καὶ τὰ σχήματα, παρετήρησεν ὅμως ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος δὲν ἐκίνοι τὰ χεῖρά του. Εἶδεν ὅτι ὀμιλεῖ γλώσσῃ ὅλην διαφορετικὴν τῆς τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι εὗρισκε τρόπον νὰ ἐξηγῆται χωρὶς νὰ ἀνοίγῃ τὸ στόμα. Ἀκκτάσχετος λοιπὸν ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ περισσώτερον τὴν παρεκίνησε νὰ καθῆσθαι, καὶ κύψασα περιεργάζετο τί ἔκαμνεν ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος· ὅτε δὲ εἶδεν ἐκ νέου ὅτι ἀφοῦ ἐγράψεν ἐδίκε τὴν πλάκα εἰς τὸν γείτονά του, ἔκαμνεν ἀκουσίως κίνημα ὡς ἂν ἤθελε νὰ λάβῃ αὐτὴν ὁ νέος ἐστράφη καὶ εἶδε τὴν Χαρίκλειαν. Μόλις δὲ συννητήθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ των καὶ ἐστάθησαν ἀκίνητοι ὡς ἂν ἐζήτουν νὰ ἀναγνωρισθῶσιν· ἔπειτα ἐμάντευσαν τὴν κατάστασιν ἀλλήλων, καὶ μὲ βλέμμα σιωπηλὸν εἶπον· Εἴμεθα καὶ οἱ δύο βωβοί.

Ἐν τῷ τῷ γέρον Γερῶ ἔφερον εἰς τὴν ἀνεψιάν του τὸν μανδύκν της, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἀναγορῆσῃ καθῆσασα ἐξ ἐναντίας ἔβλεπε τοὺς δύο συνομιλοῦντας διὰ τῆς πλακῆς.

Ὁ ἀββᾶς de l'Épée εἶχε γίναι πρὸ μικροῦ γνωστός. Κατὰ τινα ἐπίσκεψιν ἰδὼν κατὰ τύχην δύο

κωφάλλους ῥαπτούσας ἐλυπήθη αὐτάς, καὶ ἡ σπανία αὐτοῦ φιλανθρωπία ἐξεγερθεῖσα διὰ μιᾶς ἔκαμε θαύματα. Ἰδὼν τὴν ἀτακτον παντομίμην τῶν δυστυχῶν τούτων ἐστοχάσθη ὅτι εἶδονα νὰ λάβῃ αὐτὴν ὡς βράσιν μονίμου γλώσσης. Ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν δαιμονίων ἀνδρῶν ἐπροχώρησεν ἴσως καὶ πέραν τοῦ μεγάλου σκοποῦ του· ὅπωςδῆποτε ὅμως ἀρκεῖ ὅτι εἶδε τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ ὅτι διδάσκων εἰς τοὺς βωβούς καὶ κωφούς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, καθίστα αὐτοὺς ἀνθρώπους. Μόνος καὶ χωρὶς βοήθειαν, διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων του, ἐπεχείρησε νὰ συγκροτήσῃ κοινωνίαν ἐκ τῶν ταλαιπώρων αὐτῶν, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ θυσιάσῃ πρὸς τοῦτο καὶ βίον καὶ περιουσίαν ἕως οὗ στρέψῃ πρὸς αὐτοὺς τὴν προροχὴν του ὁ βασιλεὺς.

Ὁ νέος ὁ καθήμενος ὑπὸ τὸ θεωρεῖον τῆς Χαρίκλειας ἦτο τις τῶν μαθητῶν τοῦ ἀββᾶ. Εὐγενῆς ὦν τὸ γένος καὶ πλούσιος καὶ ἀπὸ ἀρχαίων οἰκογένειαν καταγόμενος, ζωηρὸν μὲν εἶχε τὸν νοῦν ἀλλ' ἦτον ἡμιθαῦρος, ὡς ὠνόμαζον τότε τοὺς κωφάλλους. Ἐκτός δὲ τῶν μαθημάτων τοῦ ἀββᾶ εἶχε καὶ παιδαγωγῶν ἕστεις, λαϊκὸς ὦν, ἐσυντρόφευεν αὐτὸν πανταχοῦ, καὶ καθῆκον εἶχε νὰ διευθύνῃ τὰς πράξεις καὶ τὰ διανοήματά του· ἦτο δὲ οὗτος ὁ συντροφός του ὅστις ἀνεγίνωσκε τὰ ἐπὶ τῆς πλακῆς καὶ ἀπεκρίνετο. Ὁ νέος καταγίνετο μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας εἰς τὰς καθημερινὰς μελέτας αἰτινας ἐγύμναζον τὸν νοῦν του καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ θέατρον καὶ πανταχοῦ. Ὁμολογητὸν ὅμως ὅτι ἔμψυτος ὑπερηφάνεια καὶ ἀνεξαρτησία χαρακτῆρος· ἐπάλαιον ἐν αὐτῷ πρὸς τὴν ἐπίπνον αὐτὴν ἐνασχόλησιν. Δὲν ἐγνώριζεν οὐδὲν τῶν δυστυχημάτων εἰς τὰ ὅποια πιθανὸν νὰ ὑπέπιπτεν ἂν ἐγενεῖτο εἰς τάξιν κατωτέραν ἢ καὶ, ὡς ἡ Χαρίκλεια, εἰς ἄλλο μέρος ἢ εἰς Παρισίους. Ἐκ τῶν πρώτων πραγμάτων τὰ ὅποια ἔκαμνεν ὅτε ἤρρισε νὰ συλλαβίξῃ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του, τοῦ μαρκίονος Μωβαί. Ἐγνώριζε λοιπὸν ὅτι ἦτο διαφορετικὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἐνεκα τῆς γεννήσεως καὶ ἐνεκα τοῦ φυσικοῦ του δυστυχήματος· οὗτος δὲ ἡ εὐγενῆς του καρδίαν ἐκυμαίνετο μεταξὺ ὑπερηφάνειας καὶ ταπεινώσεως.

Τὸν κωφάλλον τούτον μαρμίονα ἔβλεπον πολλοὶ ὠραῖοι κυρία· αὐτὸς ὅμως εἶχε προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὴν Χαρίκλειαν, ἥτις καὶ αὐτὴ τὸν ἔβλεπεν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, στήριχθεῖσα εἰς τὸν βραχίονα τοῦ θεοῦ της ἀνεχώρησε σκεπτικῆ.

II.

Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Γερῶ οὔτε κἀν τὸ ὄνομα τοῦ ἀββᾶ de l'Épée ἐγνώριζον· οὔτε κἀν ὑποψίαν εἶχον ὅτι ἐγένετο ἀνακάλυψις νέας ἐπιστήμης διδασκαλίας τὸ λέγειν εἰς τοὺς κωφάλλους.

Ὁ ἱππότης θὰ ἐμάνθανε βεβαίως αὐτὴν, ἢ καὶ ἡ σύζυγός του ἂν ἐζῆ· ἀλλ' ἡ ἐξοχὴ του ἦτο μακρὰν τῶν Παρισίων, ἐφημερίδας δὲν ἐλάμβανεν, ἢ καὶ ἂν ἐλάμβανεν δὲν τὰς ἀνεγίνωσκεν· ἄρα ἡ ἀπίστασις, ἡ ἀμέλεια καὶ ὁ θάνατος φέρουσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Ὅτε ἡ Χαρίκλεια ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, κατὰ νοῦν εἶχεν ἐν τι μόνον· καὶ διὰ νουμάτων καὶ χειρνομιῶν εἶπεν εἰς τὸν θεῖόν της ὅτι ἤθελε πλάκα καὶ κονδύλιον. Ὁ Γερῶ δὲν ἐδίστασε νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ ἂν καὶ ἦτο προχωρημένη ἡ ὥρα τῆς νυκτὸς καὶ ἔμελλον νὰ δειπνήσωσιν· ὅθεν μεταβάς εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἔφερε θριαμβεύων εἰς τὴν ἀνεψιάν του μικρὰν μαρμὴν σανίδα καὶ τεμάχιον κονδύλιου, πολυτιμὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ τέχνης.

Ἡ δὲ Χαρίκλεια λαβούσα αὐτὰ, ἔβαλε τὴν σανίδα εἰς τὰ γόνατά της, καὶ δόσσασα τὸ κονδύλιον εἰς αὐτὸν ἐζήτησε νὰ δηγήσῃ τὴν χεῖρά της, καὶ μὲ ἀπληστα βλέμματα παρηκολούθει καὶ τὰ ἐλάχιστα κινήματά του.

Ὁ γέρον Γερῶ ἐνόησεν ὅτι ἐζήτησε κατὰ τι ἡ ἀνεψία του· ἀλλὰ τί; Μήπως ἤθελε νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς της ἢ τὸ ἐδικόν της; ἢ τὸ τοῦ θεοῦ της; Διὰ νὰ ἐνοήσῃ τί ἤθελεν, ἐκτύπησε μὲ τὴν ἄρταν τοῦ δακτύλου του τὴν καρδίαν τῆς νέας· αὐτὴ δὲ ἐνενοῦσε ἀμέσως, καὶ ἐκείνος ὑποθέσας ὅτι ἐμάντευσεν ἐγράψε μὲ μεγάλα στοιχεῖα τὸ ὄνομα τῆς Χαρίκλειας. Μετὰ ταῦτα ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν χωρὶς μάλιστα νὰ περιμεῖνῃ τὴν ἀνεψιάν του.

Ἡ Χαρίκλεια δὲν ἀπεσῆρετο ποτὲ εἰς τὸν κοιτῶνά της πρὶν ὁ θεὸς της εὐκαιρώσῃ ὀλόκληρον τὴν φιλήν· ὅθεν ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ δεῖπνον τὸν ἀπεχαιρέτισε καὶ ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της κρατούσα τὴν σανίδα. Καθῆσασα δὲ ἤρρισε ν' ἀντιγράψῃ μὲ ἀπειρον ὑπομονὴν καὶ ἐπιμέλειαν τὴν λέξιν τὴν ὁποίαν εἶχε γράψῃ ὁ θεὸς της. Ἐπαναλαβούσα δὲ πολλὰς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν κατώρθωσε ἐπὶ τέλους νὰ ζωγραφίσῃ τὰ στοιχεῖα. Ἀφοῦ δὲ μετρήσασα ἐν πρὸς ἐν αὐτὰ ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν παρέλιπε κανὲν, ἐστράφη πρὸς τὴν τράπεζαν κάλλουσα τὴν καρδίαν ἀπὸ εὐχαρίστησιν ὡς ἂν εἶχε κινήσει μεγάλην νίκην· ἡ λέξις Χαρίκλεια τὴν ὁποίαν εἶχε γράψῃ τῆ ἐφαίνετο θαυμασία, καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν της θὰ ἠρμύνευε τὰ ὠραιότερα πράγματα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν καὶ μόνον ἐσυγκέντρωνε πλῆθος ἰδεῶν γλυκυτάτων, μουστικῶδων, θελητικωτάτων. Δὲν ὑπέλειπε ὅτι ἦτο τὸ ὄνομα της.

Ἦτο τότε ἰούλιος, καὶ τῆς νυκτὸς ὁ ἀῆρ ἔπνευε καθαρὸς καὶ δρασερός· ἡ Χαρίκλεια ἠνοιξε τὸ παράθυρον, καὶ μὲ κόμην λυτὴν, μὲ βραχίονας συνσταυρωμένους, μὲ ὀφθαλμούς λαμπρούς, ἐβίβει τὰ βλέμματα εἰς τὴν στενὴν αὐλὴν παρακειμένης οἰκίας, ἔπει-

επίσκοπος· συσσωρευμένοι πολλὰ δημόσιοι ἀμαξιοί. Εἰς τὴν ὑγρὰν, ψυχρὰν καὶ νοσώδη αὐτὴν αὐλὴν οὐτε ἀκτὶς ἡλίου εἶχε πῦσι ποτὲ, διότι τὸ ὕψος τῆς οἰκίας ἐμπόδιζεν αὐτήν.

Ἡ Χαρίκλεια ἤτοιμάζετο νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρον ὅτε ἐνόμισεν ὅτι μεταξὺ τοῦ σκότους τῆς αὐλῆς εἶδε σκιὰν ἀνθρώπου βραδέως περιπατοῦντος· ἢ νέα ἐροβήθη χωρὶς νὰ ἐνοῆ διὰ τί, διότι ὁ θεὸς τῆς δὲν ἦτο μακρὰν· οἱ βογγασμοὶ τοῦ ἠκούοντο καὶ εἰς τὸν κοιτῶνά της. Πλὴν τοῦτου τί ἐξήτει κλέπτῃς εἰς τὴν αὐλὴν ἐκεῖνην;

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐπεριπάτει ἢ Χαρίκλεια τὸν ἐβλεπεν ὀπίσθεν μιᾶς ἀμάξης ἀτενίζοντα τὸ παράθυρον της. Μετὰ μικρὸν ἠσθάνθη ἀναγεννώμενον τὸ θῆξος της, καὶ λαβούσα λόχον, ἐπρότεινεν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ παραθύρου καὶ ἐφώτισε τὴν αὐλὴν· ἰδὼν ὁ μαρκίων Μωβρὺ, ὁ κωφάλαλος τοῦ θεάτρου, ὅτι ἀνεκαλύφθη, ἐγονυπέτης καὶ σκιάσας τὰς χεῖρας μετὰ βραθυτάτου σεβασμοῦ ἐβλεπε τὴν Χαρίκλειαν.

Ἰκανὴν ὥραν ἔμειναν εἰς τὴν θέσιν ἐκεῖνην, ἢ μὲν Χαρίκλεια κρατούσα εἰς τὸ παράθυρον τὸν λόχον, ὁ δὲ μαρκίων γονυπετής. Ἐὰν ὁ Ῥωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα, οἵτινες ἀπὸ μόνον συνητηθήσαν εἰς χρόνιον προσωπιδωφόριον, ἔδωκαν πρὸς ἀλλήλους ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας καὶ ἐτήρησαν ἀκριβῶς, φαντάσθητε ὅποια ἦσαν τὰ νεύματα καὶ τὰ βλέμματα δύο ὄντων, ἅτινα δὲν ἐδόθηκαν νὰ ἐκφράσωσι τὰ αὐτὰ πράγματα εἰμὴ μόνον κατὰ νοῦν.

Γελοῖον βεβαίως εἶναι τὸ νὰ προσπαθῇ τις νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν κορυφὴν ἀμάξης· γελοιωδέστερον δὲ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, φορῶν κλάττας μεταξωτὰς καὶ ἔνδυμα πολυτελεῖς, ζητῇ νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τῆς ἀμαξίας εἰς παράθυρον· ἀλλ' ὅταν τις ἀγαπᾷ τὸ γελοῖον εἶναι τοιοῦτον;

Ὅταν ὁ μαρκίων Μωβρὺ ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Χαρίκλειας, ἐχαίρεισεν αὐτὴν μὲ εὐγένειαν ὁποῖον ἀπαντῶμεν εἰς τὸν Κεραιμικόν. Ἐὰν δὲ ἐδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ ἢ τῇ διηγεῖτο ἴσως πῶς ἔλαβε τὴν προσοχὴν τοῦ παιδαγωγοῦ του, καὶ ἦλθε νὰ διακυπτεύσῃ ὑπὸ τὸ παράθυρόν της, πῶς τὴν παρεκκολούθησεν ἐξελθοῦσαν ἀπὸ τὸ θεῆτρον, πῶς ἐν βλέμματι της μετέβαλεν ὀλόκληρον τὸν βίον του, πῶς τέλος πάντων μόνον αὐτὴν ἠγάπα εἰς τὸν κόσμον, καὶ μόνον εὐτυχίαν θεώρει τὸ νὰ προσφέρῃ αὐτῇ τὴν χεῖρα καὶ τὴν περιούσιαν του· ἴλα ταῦτα ἦσαν γεγραμμένα εἰς τὰ χεῖλη του· ἀλλ' ὁ ἀντιχαίρειτος τῆς Χαρίκλειας ἐξήγησεν αὐτῷ ὅτι ἡ διήγησίς του ἦτο περὶ τῆς, καὶ ὅτι ἠδίαφόροι νὰ μάθῃ πῶς ἦλθεν ἐκεῖ ἀφοῦ ἄραξ ἦλθε.

Ὁ δὲ Κ. Μωβρὺ, ἐν καὶ ἐδείχθη τολμηρὸς ἢ μάλλον αὐθάδης εἰσχωρήσας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς

ἐκεῖνην τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν, ἐλθὼν ὅμως ἐφέρθη μὲ μαρίστην σεμνότητά καὶ εὐπρέπειαν. Ἀφοῦ ἐχαίρεισεν τὴν Χαρίκλειαν ἠπόρει πῶς νὰ ἐρωτήσῃ αὐτήν, ἐὰν συγκατετίθετο νὰ γείνη σύζυγός του· αὐτὴ δὲ δὲν ἐνόησε τί ἐσήμαινον τὰ νεύματά του. Ἰδὼν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν σκιάδα ἐφ' ἧς ἦτο γεγραμμένον τὸ ὄνομά της, ἔλαβε τὸ κονδύλιον καὶ ἔγραψε πλησίον Πέτρος.

— Τί σημαίνουν αὐτὰ; ἀνέκραξέ τις βραβεῖα φωνή· τί εἶναι αὐταὶ αἱ νυκτεριναὶ συνεντεύξεις; ἀπὸ ποῦ ἦλθε; εἶδω, κύριε; Καὶ τί ἦλθε; νὰ κάμῃς; Ὁ ἐρωτήσας ταῦτα ἦτον ὁ γέρον Γερῶ ὅστις ἦλθεν ἔχων ἦθος μαινομένου.

— Ἐρατὸν πρᾶγμα! ἐξηκολούθησε. Μὴν θαρρῆξῃς ὅτι ἐκοιμούμην, καὶ ὅτι δὲν ἤκουσα τὰ πατήματά σου; Τί ἄνθρωπος εἶσαι καὶ ἐκαντζάρωσες τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ παράθυρον; Τί σκοπὸν ἔχεις; Νὰ σπάσῃς κωμικὴν ἀμαξίαν, νὰ χαλάσῃς ἄλλα πράγματα, νὰ ἀτιμάσῃς τιμίους ἀνθρώπους...

Πλὴν καὶ αὐτὸς δὲν μὲ ἀκούει, ἀνεφώνησε μετ' ὀλίγον· ὁ δὲ μαρκίων λαθὼν μολυβδόκονδύλιον καὶ χαρτίον ἔγραψε ταῦτα· « Ἀγαπῶ τὴν Κ. Χαρίκλειαν καὶ θέλω νὰ τὴν νυμφευθῶ· ἔχω ἐξήντα χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα. θέλετε νὰ μὲ τὴν δώσετε;

Ὁ δὲ Γερῶ ἀναγνούς ταῦτα εἶπε· — Φαίνεται ὅτι μόνον οἱ βωβοὶ τελειοῦν τὰς ὑποθέσεις τῶσον γρήγορα. Πλὴν, κύριε, ἐπρόσθεσε μετὰ μικρὸν, δὲν εἶμαι πατήρ ἀλλὰ θεὸς της. Πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἄδελφον τοῦ πατρὸς.

Ο.

Ἀλλὰ δὲν ἦτον εὐκαλὸς ἢ συγκατάθεσις τοῦ πατρὸς· ὅχι ὅτι δὲν ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ τὴν θυγατέρα του ἕσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον δυστυχῆ, ἀλλὰ διότι ἐβλεπε δυσκολίαν σχεδὸν ἀνυπέρηλτον. Ἐπρόκειτο νὰ συζευχθῶσι δύο πάσχοντες τὴν αὐτὴν τρομερὰν ἀσθένειαν· ὥστε πιθανώτατον ἦτο καὶ τὰ τέκνα νὰ ἐλθωσιν ἐπίσης δυστυχῆ εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ ἱππότης, ζῶν πάντοτε εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἐπέγραψεν τὸν βίον του μελαγχολικὰ καὶ μεμονωμένως· ἢ Ἰουλίαν εἶχεν ἐνταφιασθῆ, καὶ τὸν τάφον της ἐπέκλειον ἰτέαι. Ἐνταῦθα ἐργόμενος κατ' ἐμάστιν ὁ ἱππότης ἔμεινε πολλὰς ὥρας καὶ ἔτρεψε τὴν λύπην του ἀναπολὸν τὰ παρελθόντα.

Ἐνταῦθα ἦλθε μίαν τῶν ἡμερῶν καὶ ὁ Γερῶ. Ἦν ἐπιούσας τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχεν εὖρει τὸν Πέτρον εἰς τὸν θάλαμον τῆς ἀνεψίας του, παραλαβὼν αὐτὴν ἦλθεν εἰς τὴν ἐξοχὴν του, καὶ ἀφείξεν αὐτὴν ἐκεῖ μετέβη εἰς τοῦ ἱππότη. Ὁ Πέτρος, εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ ταξιδίου τούτου, ὑπεσχέθη νὰ μείνῃ πιστὸς καὶ νὰ μὴ παραβῇ τὸν λόγον του. Ὁρφανεὶς ὦν πρὸ πολλοῦ καὶ κύριος τῆς περιουσίας του, μόνον χρεὸς ἔ-

χων ν' ἀκούῃ καὶ τοῦ κηδεμόνος του τὴν γνώμην, δὲν ἐφοβήτο κανὲν ἐμπόδιον· ὁ δὲ Γερῶ, ἐπεθύμει μὲν νὰ συνενώσῃ τοὺς δύο νέους, ἀλλὰ δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ δευτέραν συνέντευξιν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ συμβολαιογράφου.

Ὅτε ὁ ἱππότης ἤκουσε τὴν πρότασιν ἔμεινε ἔκθαμβος. Ὅτε δὲ ἔμαθε καὶ τὰ τοῦ ἱεράτου καὶ τὸν τρόπον τῆς προτάσεως εἶπεν ὅτι ἀδύνατος εἶναι τοιαύτη μυθιστορία· ἀλλὰ πεισθεὶς ἐπὶ τέλους ὅτι ἐσπουδαίολογε ὁ Γερῶ ἀπεκρίθη·

— Θέλεις λοιπὸν νὰ ἐνώσωμεν δύο δυστυχῆ ἔντα; Ἀν ἀρκεῖ ἔτι ἔχομεν εἰς τὴν οἰκογενεὴν μας τὴν ταλαίπωρον νέαν τῆς ὁποίας εἶμαι πατήρ, καὶ θέλεις νὰ διπλασιάσωμεν τὴν δυστυχίαν μας; Εἶμαι λοιπὸν καταδικασμένος νὰ ζῶσω περικυκλωμένος ἀπὸ ἀνθρώπους ἀξιόλους καταφρονήσεως καὶ οἰκτου; πρέπει νὰ περάσω τὴν ζωὴν μου μὲ βωβούς, νὰ γηράσω μὲ βωβούς καὶ νὰ μὲ θάψουν βωβοί; Καὶ τὸ ὄνομά μου, διὰ τὸ ὅποιον, ὁ θεὸς τὸ ἠξίωσε, δὲν ὑπερηφανεύομαι, τὸ ὅποιον ὅμως εἶναι τοῦ πατρὸς μου, πρέπει νὰ τὸ ἀφίσω εἰς δυστυχεῖς οἱ ὅποιοι οὔτε νὰ τὸ προφέρουν ἠξίωσαν;

— Νὰ τὸ προφέρουν βεβαίως ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ Γερῶ· ἀλλὰ νὰ τὸ ὑπογράφουν μάλιστα.

— Τί λέγεις; ἀνέκραξεν ὁ ἱππότης· εἶσαι τρελός.

— Καθόλου δὲν εἶμαι τρελός, ἀπεκρίθη ὁ Γερῶ· ὁ νέος μαρκίων γράφει ἀξιόλογα καὶ μὲ πολλὴν ταχύτητα· σὲ τὸ βεβαίωω ἐγὼ ὁ ὅποιος ἔχω εἰς τὸ θυλάκιόν μου τὴν ἔγγραφον πρότασίν σου.

Εἶπε καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν ἱππότην τὸ χαρτίον ἐφ' οὗ εἶχε γράψῃ ὁ μαρκίων Μωβρὺ τὴν λακωνικὴν μὲν ἀλλὰ καθαρὰν πρότασίν του.

— Παράδοξον! ἀνεφώνησεν ὁ ἱππότης· ἀπὸ πότε οἱ βωβοὶ γράφουν; τί παραμύθια μὲ λέγεις;

— Ἀπὸ πότε γράφουν καὶ πῶς μανθάνουν δὲν ἠξίωσα, ἀπεκρίθη ὁ Γερῶ· ἠξίωσα μόνον ὅτι τὴν ἐπηγά εἰς τὸ θεῆτρον διὰ νὰ διασκεδάσῃ, καὶ ὅτι εἶδαμεν τὸν νέον αὐτὸν γράφοντα μὲ ἄκραν εὐκολίαν εἰς πλάκα. Καὶ ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι οἱ βωβοὶ γεννῶνται βωβοὶ διὰ νὰ μὴ λέγουν τίποτε· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι σήμερον ἔγεινε ἀνακάλυψις διὰ μέσου τῆς ὁποίας καὶ ὁμιλοῦν καὶ γίνονται καταληπτοί. Νὲ εἶπαν ὅτι ἕνας ἀβέβας, τοῦ ὁποίου ἐλησμόνησα τὸ ὄνομα, ἐφεύρα τὴν μέθοδον αὐτὴν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἠξίωσες ὅτι τὰς πλάκας συνείθισα νὰ τὰς βάλω εἰς τὰ κτήριά μου· οἱ Παρισίνοὶ ὅμως εἶναι πονηροί.

— Καὶ εἶναι σπουδαία ὅσα μὲ λέγεις;

— Σπουδαιότατα· ὁ μαρκίων αὐτὸς εἶναι πλούσιος καὶ εὐμορφος καὶ εὐγενής· σὲ τὸ ἐγγυώμαι. Ἐὰν δὲν ὑπανδρεύσῃ τὴν Χαρίκλειαν τί θὰ τὴν κάμῃς; Νὰ μὲν δὲν ὁμιλεῖ, ἀλλὰ μήπως αὐτὴ πταίῃ; Τί νὰ γίνῃ λοιπὸν; Ἀν πρέπει νὰ μείνῃ ἀνυπανδρὸς

διὰ παντός. Ἰδοὺ ἕνας ἄνθρωπος ὁ ὅποιος τὴν ἀγαπᾷ. Ἐὰν τοῦ τὴν δώσῃ; δὲν θὰ τὴν βαρυνθῇ ποτὲ διὰ τὸ φυσικὸν της ἐλάττωμα, διότι καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ ἴδιον. Ἐνοσοῦνται μεταξύ των χωρὶς νὰ ἔχουν ἀνάγκην νὰ φωνάζουν. Ὁ μαρκίων ἠξίωσε καὶ νὰ διαβάξῃ καὶ νὰ γράφῃ ἢ Χαρίκλεια θὰ μάθῃ καὶ αὐτὴ. Ἐὰν σ' ἐπρότεινε νὰ ὑπανδρεύσῃς τὴν θυγατέρα σου μὲ τυφλὸν παραδείγματος χάριν, εἶχες δικαίον νὰ γελάσῃς· ἀλλὰ σὲ προτείνω βωβόν. Πλέπεις ὅτι δεκαεὶ ὀλοκλήρους χρόνους ἂν καὶ εἶσαι πατήρ της δὲν ἐπαρηγορήθῃς ποτέ· πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ τὴν ὑπανδρεύθῃ ἄνθρωπος τέλειος ὅπως ἡμεῖς; καὶ νὰ μὴ βαρυνθῇ;

Ἐνώσω ὁμιλεῖ ὁ Γερῶ, ὁ ἱππότης ἔτρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν τάφον τῆς συζύγου του, καὶ ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἐσυμβουλεύετο.

— Νὰ ἠμπαρῇ νὰ σκέπτεται ἢ κόρη μου! εἶπε μετὰ μακρὰν σιωπὴν· εἶναι δυνατόν; Τὸ συγχωρεῖ ὁ Θεός;

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἦλθεν ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου.

— Ἄγιε ἐφημέριε, εἶπεν ὁ ἱππότης, ἐπειδὴ λαμβάνετε ἐνίοτε ἐφημερίδας· ἢ ἔχετε εἰδήσεις; ἠκούσατε τίποτε δι' ἕνα ἱερέα ὁ ὅποιος δίδει ἀγογὴν εἰς βωβούς;

Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἐφημέριος ἦτον ἄνθρωπος ἀπλοῦς καὶ ἀμαθής· καὶ εἶχε τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης.

— Δὲν ἠξίωσα, ἀπεκρίθη, ποῖον ἐνοεῖται· ἐκτὸς μόνον ἂν θέλατε νὰ ὁμιλήσετέ διὰ τὸν ἀβέβαν de l'Ἐρέα.

— Ναι, ναι, ἀνέκραξεν ὁ Γερῶ· αὐτὸ τὸ ὄνομα μὲ εἶπαν.

— Καὶ τί νομίζετε; ἠρώτησεν ὁ ἱππότης τὸν ἱερέα.

— Δὲν ἠμπορῶ ν' ἀποκριθῶ ἀκριβῶς διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι πεπεισμένος· ἀλλὰ, κατὰ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ἔχω, νομίζω ὅτι ὁ αἰδουσιώτατος αὐτὸς de l'Ἐρέα, ὁ ὅποιος φαίνεται καλὸς καὶ σεβάσιμος ἄνθρωπος, δὲν ἐπέτυχε.

— Τί ἐνοεῖτε; εἶπεν ὁ Γερῶ.

— Ἐνοῶ ὅτι πολλὰκις καὶ οἱ καλύτεροὶ σκοποὶ ἀποτυγχάνουν. Εἶναι ἀναμφίβολον, καθόσον ἔμαθα, ὅτι πολλὰκις προσπαθεῖται κατεβλήθησαν· νομίζω ὅμως ὅτι τὸ νὰ διαβάξουν οἱ βωβοὶ εἶναι παραμύθι.

— Πῶς εἶναι παραμύθι, ἀνέκραξεν ὁ Γερῶ, ἀφοῦ τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου!

— Δὲν ἐναντιόνομαι, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· ἄνθρωποι ὅμως σοφοὶ καὶ διακεκριμένοι, καὶ μάλιστα καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου, μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον.

— Ὅτι βλέπω δὲν εἶναι ἀδύνατον, ὑπέλαθεν ὁ ἀγαθὸς Γερῶ. Ἐταξείδευσα ἑκατὸν μίλια διὰ νὰ ἐλθῶ

να δείξω εις τὸν ἱππότην τοῦτο τὸ ἔγγραφον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι καθαρὸν ὅσον καὶ ὁ ἥλιος.

Καὶ ἔδειξε τὴν σημειώσιν τοῦ Πέτρου εἰς τὸν ἐφημέριον· οὗτος δὲ ἀπορήσας καὶ προσβληθεὶς συγχρόνως παρετήρησε τὸ ἔγγραφον, τὸ ἀνέγνωσε πολλὰκις καὶ τὸ ἀπέδωκεν ἀγνοοῦν τί νὰ εἴπῃ.

Ὁ δὲ ἱππότης ἐπεριπάτει σιωπηλὸς, καὶ οἱ διασταγμοὶ τοῦ ἀντὶ νὰ μετριάσθωσιν ἤβξανον.

— Ἐάν ὁ Γερῶ, ἔλεγε κατ' ἑαυτὸν, ἔχη δίκαιον, ἐγὼ δὲ δὲν συγκατανεύσω, ὅα πράξω σχεδὸν κακούργημα. Ἰδοὺ παρουσιάζεται χεῖρ ζητούσα νὰ καθοδηγήτῃ εἰς τὰ σκότη, εἰς τὰ ὅποια πλανᾶται, τὴν νέαν τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔφερα εἰς τὸν κόσμον· νὰ μὲν ἡ χεῖρ αὐτὴ δὲν θὰ τὴν εὐγάλη ἀπὸ τὰ σκότη, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὅα τὴν βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ νομίζῃ ὅτι εἶναι εὐτυχής. Διὰ τί νὰ τὴν ἐμποδίσω; τί ὅα ἔλεγον ἂν εἴχῃ ἡ μάνα τῆς;

Καὶ στρέψας πάλιν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν τάφον τῆς γυναικὸς τοῦ, ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Γερῶ καὶ εἶπεν αὐτῷ·

— Κάμε ὅ,τι θέλεις.
— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ Γερῶ ὑπάγω νὰ σὲ τὴν φέρω, εἶναι εἰς τὴν ἐξοχὴν μου.

— Ὅχι! ποτέ! ἀνέκραξεν ὁ πατήρ. Ἐπιθυμῶ νὰ εἶναι εὐτυχής, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐξαναϊδῶ... ποτέ!

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Χαρίκλεια συνήλθον εἰς γάμον εἰς Παρισίους· μόνοι δὲ μάρτυρες ἦσαν ὁ Θεὸς καὶ ὁ παιδαγωγός. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἠρώτησε κατὰ τὴν τάξιν τὸν Πέτρον ὅποια ἦτο ἡ θέλησίς τοῦ αὐτοῦ, διδάχθῃς πρὸ τῆς τελετῆς, ἔνευσε τὴν κεφαλὴν· ἡ δὲ Χαρίκλεια, μιμουμένη τὸ παράδειγμα τοῦ συζύγου τῆς, ἔνευσε καὶ αὐτὴ τὴν ἐδικὴν τῆς.

Μετὰ τὴν τελετὴν ἀνέβησαν εἰς λαμπρὸν ὄχημα τὸ ὁποῖον ἡ Χαρίκλεια παρετήρει μὲ παιδικὴν περιέργειαν· οὐχ ἦτον δὲ ἔμεινεν ἐκστατικὴ καὶ ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός τῆς. Τὰ δαμάτια, οἱ ἵπποι, οἱ ὑπηρέται, ὅλα τῇ ἐφαινοντο θαύματα.

Γ.

Ἡ Χαρίκλεια ἐγένετο μήτηρ. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν ἐνῶ ὁ πατήρ τῆς ἐπεριπάτει κατὰ τὴν συνήθειαν μελαγχολικὸς εἰς τὸν κήπόν του, ἔλαβεν ἐπιστολὴν, γεγραμμένην ἀπὸ χεῖρα ἀγνωστοῦ αὐτῷ. Ἦτο δὲ τῆς θυγατρὸς τοῦ καὶ περιεῖχε ταῦτα·

« Πάτερ μου! ὁμιλῶ ἔχι μὲ τὸ στόμα ἀλλὰ μὲ τὴν χεῖρά μου· τὰ ταλαίπωρα χεῖλη μου εἶναι πάντοτε κλειστὰ, καὶ ὁμοῦ ἔμαθα νὰ ὁμιλῶ. Ὁ διδάσκαλός μου μ' ἐδίδαξε νὰ σὲ γράφω. Ἐδυσκολεύθην πολὺ ἔως νὰ μάθω. Πρώτον ἐδιδάχθην πῶς νὰ ὁμιλῶ μὲ τὰ δάκτυλα, καὶ ἔπειτα πῶς νὰ γράφω.

» Ἐχῶ ὡραιότατον παιδίον, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐτολμοῦσα νὰ σὲ γράψω φοβουμένη μήπως γίνῃ ὡς

τοὺς γονεῖς του. Ἀλλὰ δὲν κατόρθωσα νὰ ἀναβάλω περιπλέον τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ γράψω, ἂν καὶ ὁ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ εἴμεθα ἀνήσυχοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀκούσωμεν. Καὶ μὲν ἡ τροφὸς ἀκούει, ἀλλὰ φοβούμεθα μὴ ἀπατάται. Διὰ τοῦτο περιμένομεν ἀνωπομόνως νὰ ἰδῶμεν νὰ κινήσῃ τὰ χεῖλη του. Ἠρωτήσαμεν τοὺς ἰατροὺς ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ὁμιλήσῃ τὸ παιδίον δύο ἀλάλων, καὶ μᾶς ἀπεκρίθησαν καταφατικῶς· ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύομεν ἀκόμη.

» Φαντασθῆτε μὲ πῶσον φόβον βλέπομεν πρὸς πολὺ τὸ ταλαίπωρον τοῦτο παιδίον, καὶ πῶς εἴμεθα ἀνήσυχοι ὅταν τὸ βλέπομεν μὲν ὅτι ἀνοίγει τὰ χεῖλη του δὲν ἤξούρομεν ὁμοῦ καὶ ἂν ἐκβάλῃ φωνήν. Βεβαιωθῆτε ὅτι συλλογίζομαι ἀδιακόπως τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία ὅα ἦτον ἀνήσυχος δι' ἐμὲ ὅσον καὶ ἐγὼ διὰ τὸ τέκνον μου.

» Ἐάν μὲ ἀγαπᾶτε, πάτερ μου, ἐλπίζω ὅτι ὅα ἔλθετε νὰ μὲ ἰδῆτε· καὶ ὅα χαρῆ καὶ ὅα εὐχὴ εἶναι εὐγνώμων ἡ εὐσεβέστατος ὑπογραφομένη κόρη σας
» ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ. »

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ ἱππότης ἔμεινεν ἐκστατικός· τῷ ὄντι, ἔλεγε κατ' ἑαυτὸν, τῆς Χαρίκλειας εἶναι τοῦτο τὸ γράμμα! Πρέπει νὰ ἀκούσω τὴν πρόσκλησιν τῆς καὶ νὰ ὑπάγω νὰ ἀνανεύσω τὴν πληγὴν μου;

— Πρέπει νὰ ὑπάγῃς, ἀπεκρίθη ὁ Γερῶ ὅτε ἐξήτησε τὴν γνώμην τοῦ ἱππότης. Θέλεις νὰ ἐγκαταλείψῃς τὸ αἱμά σου; Δὲν σὲ ἀρκεῖ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ὅτι ἀφῆκες τὴν γυναῖκά σου εἰς τὸν χεῖρον καὶ ἔφυγες; Ἐρχομαι καὶ ἐγὼ μαζὶ σου, ἂν καὶ λυποῦμαι ὅτι δὲν ἐπροσκόλεσε καὶ ἐμὲ, ὁ ὁποῖος τὴν ἤνοιξα πάντοτε τὴν ὕψαν μου χωρὶς νὰ τὴν κρούσῃ.

Ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Πέτρος ἐκάθηντο εἰς ὠραῖον καὶ κατὰκοσμον δωμάτιον ὅτε εἰσῆλθον ὁ πατήρ καὶ ὁ Θεὸς τῆς. Εἰς τράπεζαν ἦσαν ζωγραφίαι, βιβλία καὶ ἄλλα σχέδια. Καὶ ὁ μὲν σύζυγος ἀνεγίνωσκεν, ἐκείνη δὲ ἐκέντει καὶ τὸ παιδίον ἐπαίζεν ἐπὶ τοῦ τάπητος.

Ὁ μαρκεῖον ἰδὼν αὐτοὺς ἐσηκώθη, ἡ δὲ Χαρίκλεια ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα τῆς ὅστις ἠσπάσθη αὐτὴν περιπαθῶς καὶ δακρύων. Ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸ παιδίον ἐνόμισεν ὅτι καὶ αὐτὸ ἦτο κωφάλαλον καὶ ἀνέφριξε.

— Καὶ ἄλλος βιώδης! ἀνέκραξεν.

Ἡ Χαρίκλεια δὲν ἤκουσε μὲν ἀλλ' ἐμάντευσε τὸν πατέρα τῆς· καὶ ἀνασηκώσασα τὸν υἱὸν τῆς, ἔβαλε τὸν δάκτυλόν τῆς εἰς τὰ μικρά του χεῖλη καὶ ἔτρυπεν αὐτὰ παρακινούσα αὐτὸ νὰ ὁμιλήσῃ· καὶ τὸ παιδίον ἀνοίξαν τὸ στόμα, ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας τὰς ὁποίας εἶχε μάθει·

— Καλ' ἡμέρα, παπᾶ!

— Βλέπεις εἶπεν ὁ Γερῶ ὅτι ὁ Θεὸς τὰ συγχωρεῖ ὅλα, καὶ πάντοτε;

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ.

(Συνέχ. Ἴδε φυλλ. 290.)

—οοο—

» Ἐπὶ τῆς δευτέρας περιόδου δὲν φαίνονται εἰς τὰ σχολεῖα εἰμὴ παιδιάρια· διότι τότε ἡ συνείρεσις τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν καιρὸν τῶν, ἦτο κατέναντι τοῦ ἐχθροῦ.

» Ἀλλ' ἡ τελευταία περίοδος πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὸν διοργανισμόν, παρέχει πλῆθος ἐφῆβων, καὶ τώρα οὗτοι εἶναι πολῖται πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων, οἵτινες ὅταν ἡ πατρίς τῶν συγκαταταχθῇ μετὰ τῶν αὐτονομουμένων ἐθνῶν, θέλουν ὥστε νὰ ἐμποροῦν νὰ παραβάλλωνται ἔχι ἀναρμόστως μετὰ τῶν ἐκπεπολιτευμένων ἀνθρώπων.

» Ἐάν τις ζητήσῃ τέλος πάντων τὴν ὑπάρχουσαν ἀναλογίαν μετὰ τῶν σχολείων τῆς νέας μεθόδου καὶ τῶν τῆς παλαιᾶς, καὶ τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν ἑκατέρων, εὐρίσκει·

» αον. Ὅτι κατὰ τὴν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἐκτονταετηρίδας δυναστείαν τῆς ὀθωμανικῆς Πύρτας δὲν ἐφάνη συστημένον εἰς τὰς ἀνωτέρω εἰρημένους 17 νήσους εἰμὴ ἔν μόνον Ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, καὶ τὸ σχολεῖον τοῦτο ἦτο πρὸς τοὺς ἄλλοις βέβαιον προμήνυμα, καρπὸς πρώτους τῆς ἐπαναστάσεως.

» βον. Ὅτι ἐπὶ τῶν πολυταρχῶν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνων, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, μ' ὅλας τὰς χαλεπὰς περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκοντο, μὴ παραδόμενοι τὴν δημόσιον ἐκπαίδευσιν, εἶχον παραδεχθῆ διὰ θεμελιώδους νόμου τὴν ἀσκηστικὴν μέθοδον· ὅτι ἐπομένως ἡ σχολεῖα συστηθέντα ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἦσαν Ἀλληλοδιδασκτικὰ καὶ ἐφοιτῶντο αὐτὰ κατ' ἑαυτὰ ἀπὸ πλείονος τῶν 2β τῶν μαθητῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ἐπαναστάσεως.

» γον. Ὅτι ὁ ἐκ τῶν σχολείων τῆς τρίτης περιόδου, ἔχουν ἔχι πλέον τὰ 44 μόνον, καθὼς ἐπὶ τῆς δευτέρας, ἀλλὰ τὰ 37 ἦσαν Ἀλληλοδιδασκτικὰ, καὶ συνίσταντο πάντοτε αὐτομάτως, ἐκτὸς τοῦ τῶν Ὀρφανῶν τοῦ παρὰ τοῦ Κυβερνήτου ἐμπιστευθέντος εἰς τὸν Κλεόβουλον· ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὰ τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου σχολεῖα δὲν ἐφοιτῶντο πλέον, καθὼς ἐπὶ τῆς δευτέρας, ἀπὸ μόνον τὰ 2β, ἀλλ' ἀπὸ πλείονος ἡ τὰ 3β τῶν μαθητῶν, ὅτι αὐτὰ οὐδὲ παρέχον πλέον, κατὰ μέσον ὄρον, ὡς ἐπὶ τῆς δευτέρας ἕκαστον ἀνὰ 40 μόνον, ἀλλ' ἀνὰ 45 μαθητῶν· καὶ ὅτι τὰ τῆς παλαιᾶς μεθόδου σχολεῖα, τὰ ὅποια ἐπὶ τῆς δευτέρας, παρέχον, κατὰ μέσον ὄρον, 19 μαθητῶν ἕκαστον, δὲν παρέχον πλέον κατὰ ταύτην εἰμὴ 18 ἕκαστον.

» Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ 287 μαθηταὶ οἱ ἀποκτηθέντες κατὰ τὴν τρίτην περίοδον ἀπὸ τὰ τῶν δύο προηγουμένων σχολεῖα εὐρίσκοντο διηρημένοι μετὰ τῶν τῆς νέας καὶ τῶν τῆς παλαιᾶς μεθόδου, καθὼς ἦσαν καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τὰ εἰς αὐτὴν ἰδιόζοντα, τῶν ἄλλων μαθητῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν τρίτην ταύτην περίοδον, τοῦτέστι κατὰ πρόδοον αὐξήσαν διὰ τὰ τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς, καὶ μειουμένην διὰ τῆς παλαιᾶς μεθόδου.

» Οὕτως οἱ Ἕλληνες δεδουλωμένοι, προσδιορισμένοι ἀπὸ τὸν δεσπότην τῶν νὰ ζῶσιν εἰς τὴν ἀμαθίαν, τὴν διατηρήτριαν τῆς δουλείας, ἀπεγυμνώθησαν ἀπὸ παντὸς μέσου τῶν πρὸς τὴν παιδείαν.

» Ἐρχονται μετ' ὀλίγον νὰ συντρέψωσι τὰ δευράτων καὶ τὸ πρῶτον δεῖγμα, τὸ ὁποῖον διδουν τῆς ἐγγιζούσης ἀναγεννήσεως τῶν, εἶναι ὅτι θανατοῦνται πρὸς τῆς ἐκπεπολιτευμένης Ἐθρώπης τὴν Ἀλληλοδιδασκτικὴν Μέθοδον, καὶ ἐν σχολεῖον τῆς Ναυτιλίας, ἔπου συνέρχονται παλαιοὶ πλοίαρχοι καὶ νέοι ναῦται, οἵτινες θέλουν νὰ γένωσιν ἐπιστήμονες τῶν θαλασσιῶν διὰ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα.

» Παρεῦθις λοιπὸν ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας ἀκούεται· καὶ ἐξαίρνης, ἐνῶ ἡ ἐπαναστάσις γενεῖ ὠδινῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἡ Ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος παραδέχεται ἀπὸ τὸ Πολιτικὸν Σύνταγμα. Τὰ σχολεῖα καὶ οἱ μαθηταὶ πενταπλασιάζονται, ἡ ἀνατροπὴ γίνεται σχεδὸν δημόσιος εἰς πράγματα σπανίως διδασκόμενα πρότερον, καὶ ἡ Παλαιὰ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἱστορία, αἵτινες ἀναμιμνήσκουσαι εἰς τοὺς Ἕλληνας, ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ προπάτορές τῶν, τοὺς δείχνουν τί πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶσι νὰ γένωσι, καὶ ποῖα θέλουν γένει τὰ τέκνα τῶν μὲ καλὴν Κυβερνήσιν, ἡ παλαιὰ, λέγω, Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ ἱστορία διπλασιάζονται ἀναλόγως κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν.

» Ἰστέρον δὲ, κατὰ τοὺς τρεῖς καὶ ἡμισὺν πρώτους μῆνας τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν βλέπομεν τὴν δημοφώνιαν, τὰ προτερήματα καὶ τὴν καλοκάγαθίαν νὰ ὑποστηρίζωνται ἐπὶ τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Πολιτείας, ἡ νέα μέθοδος διπλασιάζει τὰς προόδους τῆς ὡς πρὸς τὴν παλαιάν· ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων ἀναβαίνει πλέον ἢ εἰς τὸ δεκαπλάσιον, παρ' ὅσον ἦσαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς δουλείας. Ἡ σφάρα τῆς ἀνατροφῆς μεγαλοῦται ἐξαπλονομένην τῶν ζωσῶν ξένων γλωσσῶν καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἀγγλικῆς· ἡ Γεωγραφία καὶ Ἀριθμητικὴ, πραγματικαὶ ἀμφότεραι ὁδηγήτριαι τοῦ ἐμπόρου, ἡ μὲν εἶναι ἀλφάβητον τῶν ἀκαθῶν ἐπιστημῶν, αἵτινες μετὰ τοῦ ἐμπορίου εἶναι πρὸς τὰ ἔθνη εὐγονοὶ πηγαὶ δόξης καὶ εὐδαιμονίας, ἡ Ἀριθμητικὴ γενικεύει τὴν διδασκαλίαν τῆς, ἡ δὲ Γεωγραφία διπλασιάζει τὴν ἀναλογίαν τῆς ἰδικῆς τῆς. Οἱ δὲ ἐφηβοὶ καταλαμβάνοντες ποῖα μεταβολὰς ἔχουν νὰ παράξωσιν αἱ μαθήσεις αὐταὶ

τώρα, ὅτε ἐκ δούλων ἀνέλαθον ἀξιοπρέπειαν πολι-
τῶν, τρέχουν εἰς τὰ σχολεῖα διὰ νὰ λάβωσι κοσμίως
μετὰ τῶν νεωτέρων τὴν παιδείαν, τῆς ὁποίας εἶναι
ἐνδεεῖς.

«Τί νὰ εἴπῃ τις τώρα περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων,
οἵτινες ἐφάνησαν ὅτι λυποῦνται διὰ τὴν Ἑλλάδα,
καὶ ἐτόλμησαν νὰ υπεραίρωσι τὸν πολιτισμὸν, τὸν
ὁποῖον ἔμελλε νὰ λάβῃ ὑποκάτω εἰς τὸν Σουλτάνον,
καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤθελε τὴν στερήσει ἡ ἕσσις, εἰς
τὴν ὁποῖαν εἶχε βαλθῆ;

«Ἐὰν ὑπῆρχον ἀκόμη ἐξ ἐκείνων τῶν ἄλλων ἀν-
θρώπων, οἵτινες ποτε ἀπεπλάνησαν, ἐνάραζαν καὶ ἠ-
πάτησαν τὸν λαόν' ἐὰν αἱ πολιτικαὶ αὐτῶν ὑδραὶ ἤλ-
πιζον νὰ γοητεύσωσιν ἐκ νέου τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ
τούτου τὸν ὁποῖον πάλαι ἐθυσίασαν, διὰ νὰ τὸν κα-
ταφάγωσι πάλιν, πρέπει ν' ἀφῆσωσι τέλος πάντων
τὴν ἐλπίδα ταύτην. Ἡ σπουδὴ, τὴν ὁποῖαν ὁ λαὸς
πάσης ἡλικίας καὶ πάσης καταστάσεως καταβάλλει
εἰς τὸ νὰ διδάσκηται, ἀνακαλύπτει συνάμα τὸ φιλήσυ-
χον, τὸ ἀσφαλές, τὸ αὐτάρκες καὶ τὴν διελκόμενάν του.

«Ἰπὸ ἀπείρου ἐπιπέσει ἔμπορει ὁ παρατηρητὴς νὰ
θεωρήτῃ τὴν αὐτόματον σύστασιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν
σχολείων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς αὐτὰ φοιτῶντων
μαθητῶν' ἀλλὰ περὶ τούτων ἀφίνοι εἰς ἕνα ἕκαστον
τὴν φροντίδα τοῦ νὰ ἐξετάσῃ. Εἶναι ἤδη τὸ νὰ τέρπη-
ται, ἐρευνῶν τόσον εὐτυχῆ προμηνύματα, τὸ πνεῦμά
του, ἀποκαμωμένον ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπον θέαμα τῶν
ἀπὸ πολλοῦ καὶ πρὸ ὀλίγου ἀλόγητον ὄλονεν ἀξανα-
μένων δυστυχημάτων.

«Ἄλλ' ὅμως ἐπανέρχεται πάλιν μεθ' ἡδονῆς εἰς τὰ
περὶ τοῦ πλῆθους τῶν σχολείων καὶ τῶν εἰς αὐτὰ
φοιτῶντων μαθητῶν. Ἐκ τούτων νομίζω ὅτι δύνα-
ται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι προόδων τοῦ
πολιτισμοῦ. Νομίζω ὅτι τὸ πολιτικὸν τοῦτο βαθμό-
ματρὸν ἀρμόζει καλλίτερα εἰς τὰ ἦθη μας, καὶ θέλει
χορηγήσει διδόμενα ἀκριβέστερα παρὰ ἐν ἄλλο νεο-
στὶ προστεθειμένον ἐπὶ τῶν αὐτῶν σκοπῶν, καὶ τὸ ὁ-
ποῖον ἤθελε συνίστασθαι εἰς τὸ πλῆθος τῶν διὰ τοὺς
πειρατὰς προσδιωρισμένον ἀγχοπέων

«Ἄλλ' αἱ νῆσοι, θέλει εἰπεῖ τις, ἐπὶ τῶν ὁποίων
θεμελιόνει τὰ γενικὰ συμπεράσματα, ἐξεπορθήθησαν
ὀλιγώτερον ἢ τὰ περισσώτερα τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος
μέρη' αὐτὰ ἔκαμαν διὰ τὴν μάθησιν ὅ,τι ὑπῆρξεν ἀ-
δύνατον εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη' ἢ ἐναρκῆς προσέτι τοῦ
ὀργανισμοῦ τῆς ἀρχαίου μαθήσεως, τὴν ὁποῖαν ἔ-
χουν, λείπει πολὺ τοῦ νὰ ἀρκέσῃ μάλιστα εἰς αὐτὰς;
ἔχρημάζοντο σχολεῖα ἀσυγκρίτως τελειότερα, τὰ ὁ-
ποῖα ἤθελεν ἀπαιτεῖ μεγάλας δαπάνας. Τοιαύτην
ἄρα καλὴν ἀνατροφήν, ἐκ τῆς ὁποίας μέλλουν νὰ
προκύψωσι τόσον εὐτυχῆ ἀποτελέσματα, καὶ τὴν ὁ-
ποῖαν οἱ Ἕλληνας φαίνονται ὅτι υπερεπιθυμοῦν, θέ-
λουν δυναθῆ νὰ τὴν εὐρωσιν ;

«Ἡ περὶ τῆς κοινῆς ἐκπαιδεύσεως φροντίς τοῦ Κυ-
βερνήτου ἀπεδείχθη ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε ἐπραξά. Ἀν
λείπεται λοιπὸν πλέον ἄλλο παρὰ νὰ μάθωμεν, ἐὰν
θέλει ἔχῃ τὰ ἀπαραίτητα χρηματικὰ μέσα πρὸς τὸν
ὀργανισμὸν ἐκείνης, ἥτις ἤθελεν ἀρκεῖ εἰς τὰς χρεῖας
τῶν Ἑλλήνων, ἥθελον εἶναι ἀξία τῆς προσδοκίας των,
ὥστε νὰ φέρῃ εἰς τὰς διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις;
ὅλους τοὺς ὁποῖους ἐπαγγέλλονται καρπούς.

«Θέλω ἀποκριθῆ'

«Τώρα, ὅτε αἱ Κυβερνήσεις ἀποδίδουν τὰ ὀφειλό-
μενα πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, οἱ λαοί, οἵτινες
ἀπὸ τῆς ἐξαναστάσεως τοῦ ἡρωικοῦ τούτου ἔθνους
ἔκαμον ἀκαταπαύστως τόσον ἐνθέρμους εὐχὰς καὶ
τόσον μεγάλας θυσίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του, οἱ
λαοί, λέγω, διὰ νὰ μὴ μετῆ ἀτελεῖς τὸ ἔργον των,
θέλουσιν εὐκολύνει εἰς τὸν Κυβερνήτην τὴν ἀνατροφήν
τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐννοουμένου λαοῦ. Θέλουσιν δυναθῆ με-
νέας ἐλευθεριότητος νὰ βοηθήσωσι τοὺς πολίτας τῆς
κλασσικῆς γῆς, ὥστε, στηριζόμενοι εἰς τὰς ἐπιστή-
μας, τῶν ὁποίων τὰ στοιχεῖα χρεωστοῦμεν πρὸς τοὺς
πρωτόνους των, νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν στάθμην τοῦ
πολιτισμοῦ, ὥστε μόνος δύναται νὰ τελειοποιηθῇ
καὶ βεβαιώσῃ τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος των.»

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἀρχικώτερον τοῦ Κυβερ-
νήτου. N. A.

ΕΠΙΣΤΕΙΣ ΠΕΡΙ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

—οοο—

Ἐπιφανῆς τις σοφὸς τῶν ἐν τῇ δουτικῇ Εὐρώπῃ,
καταγινόμενος εἰς τὰ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐ-
ζήτησε παρ' ἡμῶν στατιστικὰς τινας εἰδήσεις περὶ
Πανδώρας. Ἐπειδὴ δὲ ὑποθέτομεν ὅτι δὲν εἶναι αὐ-
ταί πάντῃ ἀδιάφοροι καὶ εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ ἀνα-
γνώστου, καταχωρίζομεν ἐνταῦθα τὰς γενικωτέρας,
παρατιπὸντες πολλὰς διαίρεσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις.

Οἱ ἀπὸ τῆς 4 Ἀπριλίου 1850 μέχρι τῆς 31 Μαρ-
τίου 1862 ἐκδοθέντες δώδεκα τόμοι, συγκοινοῦνται ἐκ
1190 τυπογραφικῶν φύλλον, ἂν ἕκαστον διὰ τὴν
πετυκνωμένην στοιχειοθεσίαν καὶ τὸ σῆμα περιέχε-
ν ἓν καὶ ἡμίσειον τοῦλάχιστον φύλλον ἐκ τῶν
εἰς 8ον συνήθων.

Τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν διέλαθον ταῦτα ἀνάγονται
ἐν γένει εἰς δώδεκα τίτλους. Ἰδοὺ δὲ πῶσα φύλλα ἀ-
φιερῶθησαν εἰς ἕκαστον αὐτῶν

	Φύλλα τυπογραφικά.
Ἱστορικά.	235
Διηγήματα Ἱστορικά.	196
Διηγήματα.	180
Φιλολογικά καὶ βιβλιογραφικά.	134
Περὶ ἡγήσεις, περιγραφὰς τόπων, ἠθῶν καὶ ἐθίμων.	77

Κοινωνικά.	71
Βιογραφία.	68
Ἀρχαιολογικά.	65
Διάφορα.	54
Ἐπιστημονικά καὶ τεχνικά.	46
Φυσικά, βοτανικά, ζωολογία κλ.	35
Ποίησις καὶ δράματα.	29

4190

Ἐκ τῶν πρωτίστων λοιπὸν ἀντικειμένων εἰς αὐτὴν ἐν-
ψηολόγη ἐπὶ δωδεκαετίαν ἡ Πανδώρα εἶναι τὰ
Ἱστορικά καὶ τὰ φιλολογικά, ὑστέρᾳ δὲ ἡ ποίησις καὶ
τὰ δράματα. Σημειώτερον ὅμως ὅτι ἔλας τὰς περὶ
ποιητικῶν συγγραμμάτων ἐπιρρίσεις ἐτάξαμεν εἰς
τὸ φιλολογικὸν καὶ βιβλιογραφικὸν μέρος.

Ἐπειδὴ τὰ δημοσιευθέντα δὲν φέρουσι πάντα ὑπο-
γραφήν, δὲν εἶναι γνωστὸς καὶ πάντων τῶν συγγρα-
φῶν ὁ ἀριθμὸς' οἱ γνωστοὶ δὲ εἶναι 414. Ἐκ τού-
των σημειοῦμεν ἐνταῦθα ἐλίγους, ἥτοι τοὺς καθηγη-
τὰς τοῦ Πανεπιστημίου Ραγκαβῆν, Κ. Παπαβερνέγγου-
πουλον, Π. Παπαβερνέγγου, Μαυροκορδάτον, Κου-
τογόννην, Σούτσον, Καλλιγᾶν, Ἀργυροπούλου, Κου-
μανούδην, Πάλλην, Φρεαρίτην, Στρούμπου, Ποτλῆν,
Ὀρφανίδην, Λάνδερον, Βερναρδάκην καὶ Μαυροφρίδην
τοὺς καθηγητὰς Γυμνασίου Γ. Γεννάδιον Γ. Παπαδό-
πουλον, Ν. Πετρήν, Καρασοῦσαν καὶ Α. Σακελά-
ρον' τοὺς διευθυντὰς δημοσίων καταστημάτων Σκ.
Βυζάντιον, Καυτανζόγλου, Χαιρέτην καὶ Πρώτιον,
τοὺς πάλαι ἢ καὶ νῦν δημοσίους ὑπαλλήλους Δόσιον,
Δεκιγάλλαν, Τερτσέτην καὶ Α. Βλάχον' τοὺς συν-
τακματάρχας Μ. Σοφιανὸν, Ἐπαμεινώνδαν Βασιλείου
καὶ τὸν καταλυματίαν Ζαλακώσταν' τοὺς διαγέ-
ρους Σαρίπολον καὶ Κωστήν, κλ. κλ. Ἐκ τῶν ἐκτὸς
δὲ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς
δὲν εἶναι μικρὸς, ἀναφέρομεν τοὺς ἐξῆς Μουστοζύ-
δην τὸν Πάνυ, Φιλιππῆν, Βράϊλαν, Ζαμπέλιον, Πα-
σπάτην, Καροῦσον, Νερούτσον, Π. Λάμπρον, Ἀραβαν-
τινὸν, Καλλιφρονά, Γ. Ἀριστείδην, Πανταζίδην, Τεν-
ταλίδην, Θερεϊκὸν, Χιώτην, Παρμενίδην, τὴν περι-
κήπισσαν Μασάλακην, τὴν Ἀγγελικὴν Βαρθολομαίου
Πάλλην, κλ. κλ.

Οἱ πλέον τῶν ἄλλων γράψαντες εἶναι κατὰ τάξιν
οἱ ἐξῆς' Φρεαρίτης, Ραγκαβῆς, Κ. Παπαβερνέγγου-
λος, Καλλιγᾶς, Ζαμπέλιος, Βράϊλας, Πασπάτης, Φι-
λιππᾶς, Νερούτσος, Δεκιγάλλας, Πάλλης, Βερναρδά-
κης, Καροῦσος καὶ Μαυροφρίδης.

Ὁ πρῶτος ἐνησχολήθη εἰς Ἱστορικά, περιγραφικὰ
καὶ εἰς ζήτηματα ἀφορῶντα τὴν δημοσίαν παιδείαν
ὁ δεῦτερος εἰς κριτικὰς ἐπιστὰσεις, ἀρχαιολογικά,
ποίησιν, Ἱστορικά διηγήματα, ζήτηματα περὶ παι-
δείας καὶ ἄλλα' ὁ τρίτος εἰς μελέτας Ἱστορικάς, βιο-
γραφικὰς καὶ εἰς κριτικὰς ἐπιστὰσεις' ὁ τέταρτος εἰς

ζήτηματα Ἱστορικά, κοινωνικά, φιλολογικά καὶ εἰς
διηγήματα' ὁ πέμπτος εἰς Ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν' ὁ
ἕκτος εἰς φιλοσοφικά, καλλιτεχνικά καὶ Ἱστορικά' ὁ
ἕβδομος εἰς Ἱστορικά καὶ φιλολογικά' ὁ ὄγδους εἰς
ἀρχαιολογικά καὶ φιλολογικά' ὁ ἕνατος εἰς τὴν ἀ-
σιατικὴν φιλολογίαν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν Ἱστορίαν
ὁ δέκατος εἰς παντοῖα ἀντικείμενα' ὁ δέκατος πρῶ-
τος εἰς Ἱστορικά' ὁ δέκατος δεῦτερος' καὶ δέκατος
τρίτος εἰς φιλολογικά καὶ Ἱστορικά καὶ ὁ δέκατος
τέταρτος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἱστορίαν.

Εἰκόνας δὲ, τὰς μὲν ἀγορασεβίστας ἐν Γαλλίᾳ,
Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, τὰς πλείους δὲ φιλοταγνηθῆ-
σας ἐνταῦθα δι' ἀδροτέρας μὲν δαπάνης, ἀλλὰ ἔχον
προαγωγῆς τῆς ἐγχωρίου τέχνης, ὑπὸ τῶν ἐπιχειρο-
τέρων ξυλογράφων Σκιαδοπούλου, Ρομπέρ, Λομπέρ-
κα καὶ Πλατῦ, ἐδημοσίωσεν ἡ Πανδώρα 718, πρὸς
ταῦταις δὲ καὶ διαφόρους πίνακας.

Κατὰ τὰ πρῶτα δύο ἔτη τὴν ἐπιστὰσιν τῆς τυ-
πώσεως εἶχεν ὁ Κ. Χ. Δουκας, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ
δέκα ὁ Κ. Λέζαρος Βιλαρᾶς ἐκ τῶν ἐπιτηδευτέρων
τυπογράφων τῶν Ἀθηνῶν.

Συνεισέφεραν ἄρα τὸν δικονομικὸν αὐτῶν ἔρανον
διὰ τῆς Πανδώρας ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους οἱ πλείους
τῶν ἐγκριτοτέρων λογίων τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης
Ἑλλάδος. Ὅπως δὲ καρποφορήσῃ εὐδοκίμωτερον καὶ
ταχύτερον ὁ σπῆρας ἐγένετο φροντίς, κατὰ μίμησιν
τῶν ὀνομαστοτέρων περιοδικῶν τῆς σοφῆς Εὐρώπης,
καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν περὶ τὴν Ὀρθόδοξον ἀσχυρομένη-
νων, νὰ ἐγκαταμιγνύεται τὸ τερπνὸν τῷ χρησίμῳ
διότι, ὡς ἔλεγε καὶ τις τῶν ἀρχαίων σοφῶν, «πολύ
γε τὸ χρησίμον ὀφελιμώτερον, ὅσῳ μετὰ τοῦ τερ-
πνοῦ γίγνεται.» Ἄλλὰ καὶ ὁ πολὺς τοῦ χριστιανι-
σμοῦ συγγραφεὺς, ὁ Μέγας Βασίλειος, ἐπικυρῶν ταῦ-
τα ἐδογματίζεν ἕτι, «οἱ σοφοὶ ἰατροὶ τῶν φαρμάκων
τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς κκοσίοις μέ-
λιτι πολλάκις τὴν κύλικα περιχέουσι.»

Κατὰ τὰ πρῶτα πάντε ἔτη διευθυντὴς τῆς Παν-
δώρας ὑπῆρξεν ὁ Α. Ρ. Ραγκαβῆς, κατὰ δὲ τὰ μετὰ
ταῦτα ἑπτὰ ὁ Ν. Δραγοῦμης.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

—οοο—

(1) Du droit international concernant les grands cours
d'eau par Etienne Carathéodori. Berlin, 1861.

(2) Μελέται περὶ φυλακῶν, ὑπὸ Κ. Ν. Κωστή. Ἐν
Ἀθήναις 1862.

(3) Περὶ ποινικῶν συμφωνητικῶν καὶ τῶν συστημά-
των τούτων, ὑπὸ Ἀγαμέμνωνος Κ. Μεταξά. (Ἐν ἐ-
πιφύλ. Αἰώνος.)

«Ἄμεις δὲ ἡ' ἐσόμεθα πολλῶν κἀφόρων.
Τὴν γλυκερὰν ταύτην ἐπιφώσκουσαν αὐγὴν τῶν

μαθ' ἡμᾶς κριτόνων νέων ἀσμένως χαιρετῶμεν εἰς αὐτοὺς ἀνέθετο ἡ Θεία Πρόνοια, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ οἴκου τῆς Σοφίας, ἐφ' ἣ οὐδὲ παυσόμεθα προκαλοῦντες αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν, ἀλλήσαντας δὲ τοῖς θαλαρωτάτοις αὐτοὺς στεφανώσομεν στεφάνοις.

Τὸ πρῶτον τῶν πονημάτων ἐξεδόθη νέος Ἕλληνας, εἰς τὸν διπλωματικὸν ἐνωρὶς προσαρτηθεὶς κλάδον ὑπὸ τῆς Τουρκίας, ἣτις ὁμολογητέον ἔτι, ἐξουδερευσε τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως, τὴν ἰκανότητά πανταχοῦ θηρεύει, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῇ διακρινομένους εὐφροσύναις νέους τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων τῆς προάγει, ἐνθ' δυστυχῶς ἡ ἡμετέρα ἐγγῶριος διπλωματία ἐν παντὶ ἄλλω ἢ τοῖς λόγοις ἀσχολεῖται. Ταῦτα δὲ λέγοντες σκοποῦμεν τῶν τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος διπλωματικῶν ὑπαλλήλων τὸν ζῆλον νὰ κεντήσωμεν, ἵνα δικαιοῦσιν, ἂν δυναθῶσι, τὴν πρὸς αὐτοὺς τῆς Κυβερνήσεως ἡμῶν εὐνοίαν.

Ὁ Κ. Στέφανος Καραθεωδωρῆς συνέγραψε γαλλιστὶ τὸ περὶ τῶν βρόντων ὑδάτων ἔργον αὐτοῦ, καὶ καλῶς ἔπραξε· τὸ μὲν, διότι οὕτω κατέστησε γνωστὸν τοῖς ξένοις ἔργον Ἑλληνικόν, τὸ δὲ, διότι καὶ παρ' ἄλλοις ἔθηκεν εἰδιστάι γαλλιστὶ συγγράφειν τὰ περὶ τοῦ δημοσίου ἐξωτερικοῦ δικαίου· οὕτως ὁ Κλύβερτος, Μάρτενς, Οὐίτμαν καὶ ἄλλοι ἔπραξαν.

Ἡ μονογραφία αὕτη προικίζει τὴν ἐπιστήμην ἣτις ἀληθῶς ἐστὲρ εἶτο βιβλίον τοιοῦτον· πῶς γὰρ οὐ; ἀφοῦ σινικὸν ὑψοῦτο τείχος παρὰ τὰς ἐκβολὰς παντὸς ποταμοῦ, καὶ γενικῶς ἀπηγορεύετο τοῖς ξένοις ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς. Τί δὲ παράδοξον ἡμῖν δοκεῖ; ἀφοῦ καὶ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης ἡζίου κυριεύειν ἔβη τινα, τῆς θαλάσσης, ἣς τὸ προσκλυζόν κύμα τὴν τοῦ διερχομένου πλοίου βράχια καλύπτει, καὶ πᾶν ἔγνω; ἐξελείπει; (α). Καὶ ἐγένοντο μὲν καὶ πρότερον ὑποχωρήσεις τινας, ἀλλὰ τῆς περὶ περιελίστων ὑδάτων ἀρχῆς ἐπικρατούσης αἱ ὑποχωρήσεις ὁμοίαν χάριτι, ἢ δ' ἀπαγόρευσις ἐπεκράτει. Καὶ ὅμως, τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει, ὅτι μετὰ ὀκτωκίδεκα αἰῶνας ἤθελε θεωρηθῆ πρόδοξος ὅ,τι πρότερον ἦν δόγμα πάσης ἀμφοσθητήσεως ἀνώτερον; Οἱ κατὰ τὰ λοιπὰ πάντα ὑποδεέστεροι τῶν Ἑλλήνων Ῥωμαῖοι, ἐν μιᾷ δὲ μόνῃ ἐπιστήμῃ, τῇ νομικῇ, ὑπέρτεροι ἐκείνων ἐν τῇ νομοθεσίᾳ αὐτῶν βητῶς ἐνέγραψαν « riparum quoque usus publicus est juris gentium sicut ipsius fluminis... » « liberum est per ipsum flumen navigare. » § 4, 7 de rerum divisione (D. II, 1). Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τοῖς Βασιλείοις (MST, 3, 2) « πάντων » εἰσὶν ὁ ἀήρ, τὸ βένυ ὕδωρ, ἡ θάλασσα καὶ ὁ αἰγιαλὸς τῆς θαλάσσης ».

(α) Ὁρα τῆς ἡμετέρας περὶ τῶν διεθνῶν νομίμων πραγματείας §§ 16 καὶ 122.

Ὁ συγγραφεὺς οὐδὲν παρέλειψεν οὔτε θεωρητικῶς, οὔτε πρακτικῶς πρὸς εἰδικὴν καὶ πραγματικὴν διὰφώτισιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος· ἀφοῦ τῇ στάθμῃ τοῦ φυσικοῦ δικαίου ἐξήτασεν αὐτὸ, καὶ τὰς εὐεργεσίας αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων διέχυσε τοῦ Εὐαγγελίου τὸ φῶς, τοῦ τελειοτάτου τούτου αἰώνου νόμου, καταδήλους ἐποίησατο, καὶ ὅτι αὐτῷ ἀφίεται καὶ τῆς δουλείας ἢ κατάρχεως, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς σωματεμπορίας ἀνοσίτου χρηματισμοῦ, ἢ παῦσις, καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ πασῶν τῶν ἐν αὐτῷ δυνάμεων ἢ ἀνακλήρις, καὶ μυρία ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ, ἀφοῦ ταῦτα πάντα διεπλάτυνε, καὶ κατὰ θεωρίαν ἤλεγε πλημμελῶς ἔχον τὸ δόγμα τῆς ἐπὶ τῶν βρόντων ὑδάτων ἀποκλειστικῆς κυριαρχίας, ἐν ἄλλοις λόγοις ἀφοῦ τοῦ ἔργου πρόσωποι ἔθετο τηλαυγῆς, κατὰ Πίνδαρον, καὶ πᾶσαν τῇ θεῶν δι τῆς φιλοσοφίας κατέστρεψε πρόφασιν πρὸς ἀποκλεισμὸν τῶν ξένων ἀπὸ τῆς χρήσεως τῶν βρόντων ὑδάτων, θαρραλεώτερον προβαίνει εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ πῶς πρὸ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων εἶχον τὰ πράγματα. Οὕτω δὲ ὡς ἐν πανοράματι περιάγει ἡμᾶς καὶ τὴν τῆς ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας συνοψίσας ἐκτυλίσει ἱστορίαν τῶν φοινίκων, καὶ Καρχηδονίων, καὶ Ἰνδῶν, καὶ Λίγυπτιῶν, καὶ Περσῶν, καὶ Ἑλλήνων, καὶ Ῥωμαίων, ὧν τὰ περὶ βρόντων ὑδάτων νομοθετήματα ἐνασμενίζετο ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτων καὶ περιστῶν ὡς τὸ ἔκρον τέλειον, ὡς τι πρότυπον πάσης νομοθεσίας διδοὺς αὐτὰ, καὶ τὴν μέριμναν ἢ κατέβαλλον οἱ δεινοὶ οὗτοι ἄνδρες ὅπως τὴν ἐλευθεροπλοῦν τῶν ποταμῶν ἀσφαλίσωσι διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων παραρηγιμάτων οἷς περιέβαλον αὐτὴν ἐκτιθεὶς, εἰς τοὺς μεσαιωνικοὺς κατέρχεται χρόνους, ἐν οἷς εὐρίσκει ταυτότητα γνώμης πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων περὶ τῶν βρόντων ὑδάτων, τέλος δὲ ἀφοῦ, ὡς εἰκός, καὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ δικαίου τὰς πτυχὰς ἐδιπλώσας ἀπέδειξε καὶ ταῦτο συμφωνοῦν πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰώνου νόμου, καταντῆ εἰς τοὺς νεωτάτους χρόνους καὶ ἀποδεικνύει ὅτι μέχρι τῆς συνθήκης τοῦ Οὐλτραϊέτου (1713) οὐδέποτε ἠγέρθη τις φωνὴ κατὰ τῆς ἐλευθεροπλοῦς τῶν ποταμῶν, ἔκτοτε ὅμως μέχρι τῆς συνθήκης τῆς Βιέννης (1815) ἐπὶ δολοκλήρον ἑκατονταετηρίδα αἱ παραδοξόξιστα πρὸς κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν βρόντων ὑδάτων ἀντιποιήσεις ἠγέρθησαν, αὐτὴν ἐκέντησε μὲν ἡ Βιενναία Σύνοδος δὲν κατέστρεψε δὲ εἰμὴ ἢ ἐν Παρισίους συγροτηθεῖσα τὸ 1856.

Τοιαῦτα βλέπων τις δὲν δικαιοῖ ἄρα γε τὸν Βίβιον πρεσβεύσαντα ὅτι ἡ ἀνθρωπότης βραίνει κατὰ κύκλον καὶ εἰς τὸ καλὸν φθάσασα ἀποκλίνειν ἄρχεται πρὸς τὸ κακὸν μέχρι τοῦ ἀντιθέτου σημείου, εἶτα δ' αὐθις πρὸς τὸ καλὸν στραφείσα ἀπολήγει εἰς ταῦτο, ἵνα πάλιν παλιόδρομησῃ πρὸς βαρβάρους καιροὺς;

Ταπεινὸν βεβαίως τοῦτο ἄμα δὲ καὶ αἰκτρὸν ἢ ἀνκαλοισθῆ τις ὅτι βαρβάρους χρόνοι κατακληρονομήσουσι τῶν καθ' ἡμᾶς πεπολιτισμένων τ' ἀγαθὰ, καὶ καταστρέψουσιν ἕτι διὰ μακροῦ συνσωρεύθη. Ὁχι! ἄς ἐλπίσωμεν ἔτι πᾶν ὅ,τι παρήγαγεν ὁ χριστιανισμὸς θέλει καὶ συντηρήσει. καὶ πρὸς τὸ τελειότερον προαγάγει μηδαμῶς ἐπιτρέπων τῶν βαρβάρων χρόνων τὴν ἐπάνοδον· τούτο δὲ, διότι ὁ χριστιανισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ λόγου καὶ τῆς ἰδέας ὡς εἶναι καὶ τῆς καρδίας.

Τοιοῦτον δὲ τὸ ἔργον τοῦ Κ. Στεφάνου Καραθεωδωρῆ μονογραφία ἱστορικῶς τελεία καὶ θεωρητικῶς ἀκριβής. Ἰσως ἠδύνατό τις νὰ εὐχηθῆ εἰς πλείονα εἶγε δόσον φιλοσοφικῶν συμπερασμάτων· ἂν, ἐν παροδείγματι, ὁ εὐμαθὴς οὗτος νέος ἔλεγε ἡμῖν τὸ τίνοσ ἐνεκεν ἐκάστη τῶν νομοθεσιῶν αὐτῶν ἀνέλυσε εἶχεν ἢ μὲν οὕτως, ἢ δ' ἄλλως· ἐν ἄλλοις λόγοις, εἴπερ ἐμπεπνευσμένος ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν ὑπὸ τοῦ ἐξαισίου περὶ νόμου ὀρισμοῦ ὃν ἔδωκεν ὁ Μοντέσκιοσ εἰπὼν « les lois sont les rapports nécessaires qui dérivent de la nature des choses, » ἐξήταξεν, ὡς ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ πνεύματος τῶν νόμων, τὸ δικαίον μὲν οὕτως εἶχον οἱ νόμοι, πῆ δ' ἄλλως. Βεβαίως ὄρα καὶ ἐπαγωγὸς ἡ σπουδὴ αὕτη, διότι, εἰ μὴ σφάλωμεν, ἤθελε συννοήσει ὅτι ἡ Ῥώμη ἐλευθέρη τὰ τῶν ποταμῶν βέθηρα ἐκέρυττεν, ὡς καὶ τῆς θαλάσσης τὴν ἐκτασίαν, διότι μόνῃ ἐκυριάρχει γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ὅποι τις διὰ τῆς ἐνύδρου ἐπιφανείας τῆς γῆνης σφαιρας ὠδεύειν, ὡς καὶ διὰ τῆς ζῆρας, τὴν μόνῃν δέσποιναν ἀπῆντα Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν· ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς δὲν ἠδύνατο περὶ ὑδάτων νὰ νομοθετήσῃ ἢτε μὴδὲνα πλευστὸν ἔχουσα ποταμόν· ὅτι ὁ Μεσαίων ἠδίαφόρει, διότι ἥμιστα περὶ ἐμπορίας ἐφρόντιζον οἱ σιδηροφοροῦντες λαοὶ τοῦ ὅτι τέλος τὸ Ὀθωμανικὸν δικαίον ἀδέσποτον πᾶν ὕδωρ κηρύττει, καὶ αὐτὸ τὸ πηγαιόν, καὶ αὐτὸ τὸ φρεάτιον, διότι συμπάσης τῆς κοιτίδος τοῦ Μουσουλμανισμοῦ ἀγχοῦσης καὶ σπανιζούσης ὑδάτων, εἶπατο οὐ μόνον ὁ θεοηκευτικὸς νόμος ἀλλὰ καὶ ὁ πολιτικὸς (πάντες δ' ἴσμεν ὅτι ἐν τῷ Μωαμεθισμῷ οἱ δύο οὗτοι κώδικες ὡς ἐν εἰσὶν) νὰ λάβωσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν τὰ ὕδατα, ἵνα ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτῶν τὰς μακρυνὰς ἐκείνας καὶ ἀνδρούς ἐρήμους διανώσιν οἱ πιστοί. Ἀλλ' ὁ νέος ἡμῶν συγγραφεὺς δὲ ἀτράτου πόνου πολυμαθείας ὕλην πλείστην συνάζει· ἀπεκαρτέησεν ἰσως νὰ διαπλάσῃ αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἱστοριοφιλοσοφικώτερον ἡμᾶς ὅμως ἀπὸ τῶν ἀπαρχῶν οἰωνίζομενοι καλὰ καὶ μεγάλα περὶ αὐτοῦ, προτρέπομεν αὐτὸν πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἔργου, τὴν ἀξίωσιν ἡμῶν ταύτην ἐμπεδούντες, διὰ τοῦ Εὐριπίδου προσεπιμαρτυροῦντος ὅτι,

« Μόχθος γὰρ οὐδέτις τοῖς νέοις σῆψιν φέρει ».

Ἀσῆρο· δὲ ἐπὶ τὸ σὸν, φίλτατε Κωνστ. Ν. Κωστῆ « ὁ φίλτατος πατὴρ », πόνημα. Κακῶς ἐννοουμένη ἀντιπολιτευσίς τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου εἰς σιγὴν κατεδίκασε τὴν πατρίδα τὰ μάλιστα εὐεργετήσαντος τοὺς ἐν ἄλλῃ σχολῇ συμφοιτητὰς αὐτῶν προωρισμένον αὐτοὺς νὰ βοηθήσῃ κάλλιστον τοῦτον υἱόν. Ἀδικούσα ἄλλους Κυβερνήσεις εἰς ἄδικον ἐξώθησε τοὺς νέους πρᾶξεν ὅτινας κατ' αὐτῆς ἐφήρμασαν ποιητὴ ἀντιπεπονητότος, ἣτις ὡς ἐν πλείστοις καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ἄδικος, καὶ ἀλυσιτελής, καὶ ἐπιβλαβῆς τὰ μάλιστα αὐτοῖς τοῖς ἐργασασμένοις αὐτὴν ἀπέβη. Εὐξόμεθα λοιπὸν ὅπως οἱ νέοι τοῦ Πανεπιστημίου πολίται συμφρονήσωσιν ἐπ' ἄλλους τὴν κακίαν νὰ στηλιτεύσωσι, τὴν ἀρετὴν τιμῶντες, εἴτ' ἐν καλύβῃ, εἴτε παρὰ τοῖς ἀνακτόροις εὐρίσκουσιν αὐτὴν.

Ἡμῖσις μάλιστα αἰὼν χωρίζει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅτε ὁ δεμαίστρος, ὁ φρενοπληκτικὸς οὗτος θιασώτης τῆς παπικῆς ἐξουσίας, ἐδογματίσεν ὅτι νόμων ποινικῶν, δικαστῶν καὶ δημίων ἔχει μόνον ἀνάγκην πᾶσα πολιτεία· καὶ ὅτι οἱ μὲν νόμοι ὅσον αὐστηρότεροι τόσον καὶ καλύτεροι· τῶν δὲ δικαστῶν κύριον ἔργον τὸ δικάζειν ταχέως, ἐπουσιώδες δὲ τὸ δικάζειν καλῶς· ὁ δὲ δῆμιος, κατὰ τὸν ἄθλιον τοῦτον, ἢ κλείς ἐστὶ τοῦ θύλου τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος. Σιδηρα λοιπὸν καὶ κλαυθμοὶ καὶ πέλεκυς ἀφ' ἐνός, φαειδοῦχοι δὲ καὶ προαιτωριανοὶ καὶ τύραννοι ἀφ' ἑτέρου, ὑπὲρ τούτους δὲ μονάρχης Πάπας παροχέει πάσης ἐξουσίας ὡς ἐπὶ γῆς· ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, ἰδοὺ ὅποια δόγματα ἐκέρυττοντο. Καὶ ὅμως ἐν τῷ βραχυτάτῳ τούτῳ χρονικῷ διαστήματι ὅποια μεταβολὴ! Ἡ ἀγία φωνὴ τοῦ παύου Ἰησοῦ ἠκούσθη, καὶ ὡς πλείστοι ἐπευσαν ἢ ἀξιώθωσι τοῦ μακαρισμοῦ ὃν ἐξέφερον ὑπὲρ τῶν πεινῶντων καὶ ἀψώντων τὴν δικαιοσύνην, ὑπὲρ τῶν ἐλεημόνων, ὑπὲρ τῶν πενθούντων, ὑπὲρ τῶν ἐνδυνῶντων τοὺς γυμνοὺς, ὑπὲρ τῶν ψωμιζόντων τοὺς πεινῶντας, ὑπὲρ τῶν ἐπισπεπτομένων τοὺς ἐν φυλακαῖς. Ὡ ἀγία τοῦ χριστιανισμοῦ δόναμις! ἐξημεροῦσα τὸν ἀνθρώπον βελτιῶς αὐτόν· περιποιουμένη τὸν ὀλισθήσαντα καὶ ἀντιλαμβανομένη τοῦ κακούργου ἐξαιρεῖ αὐτοὺς τοῦ βορβόρου, ἀγνίζει αὐτοὺς καὶ ἀπὸ λυμαινῶν τῆς κοινωνίας, οἷοι ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ εἰσῆλθον, ἐξάγει αὐτοὺς χρηστοὺς πολίτας καὶ τῇ πολιτεῖα χρησίμους. Τὸ ἀμάχημα ἠθικὴ τίς ἐστὶ νόσος, ἠθικὸς δὲ φαρμάκος νοσηλευθεὶς ὁ πεπτωκὸς ἀγαββανῶναι, ὅθεν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ πεφυλακισμένος καὶ ἀπελευθερωθεὶς θέλει τοῦ λοιποῦ ἀπαντᾶ ὑπὲρ τῆς κοινωνίας ἢν ἠδίκησε μήπω διαγιγνώσκων τὸ ἀληθῶς καλὸν καὶ συμφέρον τῶ ἀνθρώπων.

Ἡ ποιητὴ πρὸ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπέβαλλετο ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι ἐκδικουμέ-

τη τὸν ἑαυτὴν ἀδικήσαντα ἐτιμώρει αὐτόν· νῦν δὲ προσβέβηται ὅτι ἡ κοινωνία ἀμυνομένη καὶ οὐχὶ ἐδικουμένη ἑαυτὴν τιμωρεῖ τὸν ἀμαρτήσαντα, πρόνοια δὲ συνάμα ὅπως ἐπανορθώσῃ αὐτὸν καὶ ἀπὸ νοσηροῦ μέλους αὐτῆς καταστήσῃ αὐτὸν ὑγιᾶ καὶ χρήσιμον. Ἡ φυλάκις ἐστὶν ἀπλῶς ἀγνισμὸς· καὶ οὐχὶ βασανιστήριον σώματος καὶ ψυχῆς ἐκφάσις.

Ἐν ταῖς περὶ φυλακῶν μελέταις τοῦ Κ. Κωστή δυνάμεθα ὡς ἐν κατόπτρῳ νὰ ἴδωμεν παραλλασσοῦσας τὰς διαφόρους φυλακὰς τῶν ἔθνων, αἵτινες οἰκτροτάτην πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν ομοιότητα καὶ μηδὲν ἕκ τοῦ διαφέροντος τοῦ ἔθνους πολιτισμοῦ ἐπηρεαζομένην ἰδοῦ ἡ περιγραφή ἦν ἀφῆκεν ἡμῖν ὁ Κικέρων τῶν ἐν Ρώμῃ φυλακῶν καθ' ἣν ἐποχὴν διὰ τὸ δεῖπνον τοῦ Λουκουίλλου ἐτέλει φθόνον ὁ Ἰνδὸς καὶ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα, ὁ Ἰστρος καὶ ἡ Βετικὴ διὰ δὲ τὸ φέλλιον τῆς συζύγου τοῦ Πομπηίου ἡ τῆς παλακίδος τοῦ Κράσσου ἐξωρῶσαντο οἱ πολυτιμύτατοι τῶν λίθων καὶ ἐδαπανῶντο ἑκατομμύρια· καὶ τὰδικα κατεκλείοντο ἐν εἰρκταῖς... ἀπηγορεύετο τοῖς γυνεῦσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα καὶ νὰ προσφέρωσιν αὐταῖς τροφὰς καὶ ἐνδύματα. Οἱ πατέρες παρὰ τὴν κατώφλιον παρήμενον, αἱ δὲ ἄθλια μητέρες παρὰ τὴν θύραν τῆς εἰρκτῆς διενυκτέρευον ἀπὸ βλήτων νὰ λάθωσι τὸν τελευταῖον τῶν ἰδίων τέκνων ἀσπασμὸν, καὶ δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐκέτιδες πικρεκλήθητο εἰμὴ ὅπως ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτῶν ἐπιτραπῆ αὐταῖς νὰ λάθωσι τὴν ἐσχάτην τῶν τέκνων τὴν πνοήν. Παρίστατο ὁ θυροφῶς τῆς εἰρκτῆς, ὁ δῆμιος, ὁ θάνατος καὶ τρόμος τῶν οἰκείων καὶ τῶν πολιτῶν, Σέξτιος ὁ βραβδούχος, ὁ σὺς ἐξ ἐκάστου στεναγμοῦ καὶ ἀφ' ἐκάστου πόνου ἐχρηματίζετο· τόσον θέλει δώσει ὅπως εἰσέλθῃς τόσον ὅπως εἰσαγάγῃς τὴν τροφήν· οὐδεὶς ἤρνετο τὴν κατάβολὴν τοῦ τιμήματος. — Τί δὲ μοι δώσει ὅπως μὴ πληγῇ καταφέρω τὸν θάνατον ἐπὶ τὸν οἶόν σου; Ἴνα μὴ ἐπὶ πύλῳ βασανισθῇ; Ἴνα μὴ πολλὰς κατενέγκω ἐπ' αὐτῷ τὰς πληγὰς; Ἴνα μὴ ἐκπέμψῃ τὸ πνεῦμα ἐν πόνῳ καὶ ἀγωνίᾳ; Καὶ δι' αὐτὸν ἔτι τὸν λόγον ἐδίδοντο ἡχοήματα τῷ βραβδούχῳ (1).

Πόσον τῶντοι τοῦ Χριστοῦ ἡ θρησκεία κατέβηκεν ἐξ οὐρανοῦ παρήγορος πρὸς τοὺς οὕτω περυσιασμένους! πῶς παρκαμθίας ἐπεχέετο βάλσαμον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θυμάτων τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Καλιγούλα ὅταν τῶν χριστιανῶν οἱ ἔξανοι ἐξέλειοντο τοὺς αἰσχροκερδεῖς βραβδούχους, τοὺς ἐμπορευομένους τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα, καὶ εἰσῆρχετο ἐν τῇ εἰρκτῇ πρὸς τις χριστιανὸς καὶ εὐηγγελίζετο τὸν παθόντα Ἰησοῦν, καὶ ὑπέσχετο τῷ δεσμῷ λύσιν τῶν

(1) Cicero, accusat. in C. Verrem, lib. V. de supplicis § 45.

ἐπιγεῶν δεσμῶν καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καὶ κατασκήνωσιν αὐτῆς ἐν τόπῳ ἀναπαύσεως. Ἡ ἔκστασις εἰς ἣν ἡ πίστις ἔφερε τὸ θυμὸν κατέστασεν αὐτὸ ἀνάληγον πρὸς τοῦ βραβδούχου τὸν πέλεκυν. Ἀλλὰ τίς ἠθέλε ποτε πιστεύσει ὅτι τῶν χριστιανῶν τούτων οἱ διάδοχοι χριστιανοὶ ἠθελον ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἐκατονταετηρίδας γενῆ ἄλλαι ἀνηλεεῖς βραβδούχοι οὐ μόνον τὰς πληγὰς ἐμπορευόμενοι ἀλλὰ καὶ τοῦ θεοῦ Ὁραίου Ἰησοῦ τ' ὄνομα καπηλεύόμενοι ὅπως καταβασανίζωσι τοὺς δμοίους των; Ἡ τελειότης τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἐκ τούτων κατάδηλος γίνεται, ὅτι δηλαδὴ σήμερον ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖν εἰς ὃ ἔθεντο ἀπὸ τῆς πρώτης κηρύξεως τὰ δόγματα αὐτοῦ οἱ ἄγιοι Ἀπόστολοι. Ἦν ἄρα ὁ χριστιανισμὸς τελειώτατος ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ του, μακάριοι δ' εἰσίν οἱ ὅσοι ἀξιοθῶσι νὰ ἴδωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχῆν αὐτοῦ ἀπλότητα καὶ ἀγάπην παλινοστήσαντα.

Πρὸς τοῦτο σκοποῦσι τὴν σήμερον οἱ φιλόδημοι ἄνδρες ὧν τὰ διάφορα συστήματα ἐκτίθησιν ὁ Κ. Κωστής ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας βιβλίῳ. Εἰς καὶ μόνος σκοπὸς ὁδηγεῖ αὐτοῦ, ἡ ἀνθρώπις τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου, περὶ τὰ μέσα δὲ δι' ὧν ἡ ἀνθρώπις αἴτη γενήσεται δὲν συμφωνοῦσιν, ἡ πείρα ἡμῶν θέλει φέρει αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, καὶ τότε αἱ φυλακαὶ οὐδὲν ἄλλο ἔσονται εἰμὴ τὰ σχολεῖα τῶν ἐστάντων τῆς ἠθικῆς ἀνθρώπων.

Ἰπὸ τριακτῆν ἐποψὴν ἐξεταζομένη τῆς ποινῆς καὶ τῶν μέσων δι' ὧν αὕτη ἐκτελεῖται, ἦτοι τῆς οὐλακῆς, δυνάμεθα συγκεφαλαιῶντες τὰ ὧν χρῆζει ἡ πολιτεία νὰ εἴπωμεν ἀντιστρόφως τῶν ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ εἰρημένον, ὅτι ἡ κοινωνία χρῆζει σχολεῖων ὡς κάλλιστα κατηρησμένων, ἵνα ἐν αὐταῖς ἐκπαίδωνται τὰ παιδιά, διότι κατὰ τὸ ἀλάνθαστον τῶν Πυθαγορείων ἔημα « ἀρχὴ πολιτείας ῥεῖα τροφῆ, » αἷτα δὲ νόμων ἐν χρηστότητι ἠπίων, καὶ τέλος φυλακῶν ἐν αἰς· ν' ἀγνίζονται αἱ ἡμαρτηκότες ἐν ἀλλοῖς λόγοις, τὰ μὲν σχολεῖα νὰ χρησιμεύωσι διὰ τὸν ἔτι ἀγνόν καὶ πάση ἀμαρτῆδος ἀμέτοχον πολίτην, αἱ δὲ φυλακαὶ διὰ τοὺς ἐσπιλωμένους ὅπως ἐν αὐταῖς καθαρῶσιν, ὁ δὲ νόμος ὡς ἐν μέσῳ ἀμφοτέρων πρῶτος διδάσκαλος ἀποτρέπη τὰ μὲν, σῴζων νίξη τοὺς δὲ.

Ὁ Κ. Κωστής ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐξετάζει τὰ τρία πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου συστήματα, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι τὸ τῆς συμβιώσεως τῶν καταδικῶν τὸ δὲ δεύτερον τὸ τῆς παντελοῦς ἀπομονώσεως αὐτῶν τὸ δὲ τρίτον τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἀποφαινεταὶ δ' ὁ συγγραφεὺς ἐκαστὸν συντεταγμένον πρὸς τὸ τρίτον, ἦτοι τὸ μικτὸν σύστημα, πρὸς δὲ τὴν γινώσκον αὐτοῦ συνοασόμεθα καὶ ἡμεῖς.

Ὁ συγγραφεὺς τὸ πρῶτον μόνον τῶν μελετῶν αὐτοῦ μέρος ἐδημοσίευσεν· τούτο δ' εἶναι οἷονί τις εἰ-

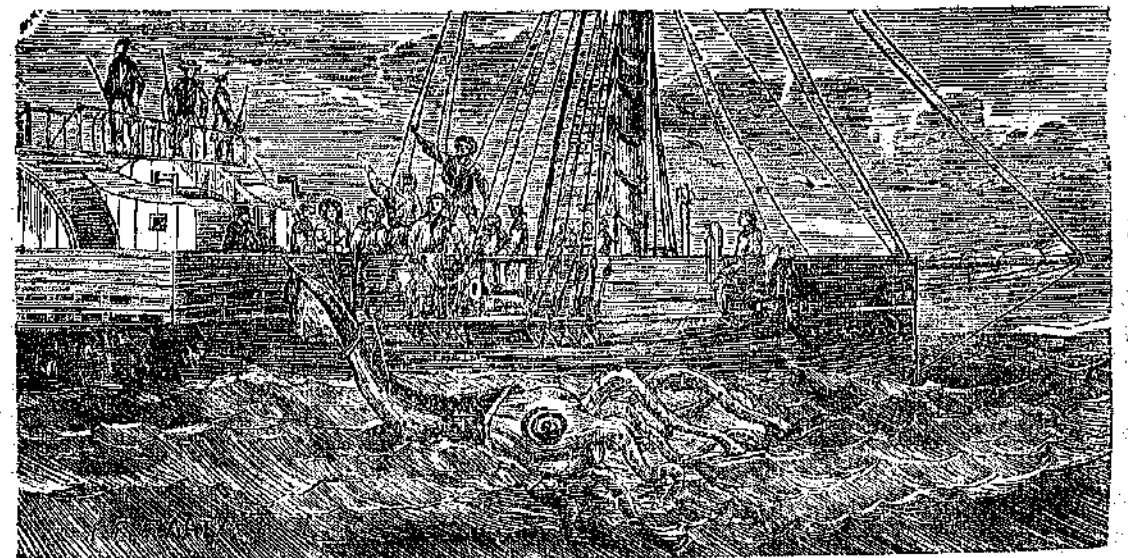
σαγωγή ἱστορικὴ ἐν ἣ ἐκτίθενται τὰ διάφορα συστήματα ἀπολείπεται ἤδη νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ὑπόλοιπον, ὅπερ δὲν ἀμφισβῆλλον ὅτι θέλει παρέξει ἡμῖν ἀφορμὴν νὰ ἐγκυαυρηθῶμεν ὅτι ἡ πατρὶς ἡμῶν ἔχει νέους οἵτινες θέλουσι τιμῆσαι αὐτήν.

Ὡς ἐνα τούτων θεωροῦμεν καὶ τὸν Κ. Ἀγαμέμνονα Κ. Μεταξῆν, ὅστις ἐν παραφυλλίδι τῶν κατὰ τὸν λήξαντα Μάρτιον δημοσιευθέντων φύλλων τοῦ Ἀἰῶνος ἔγραψε « περὶ ποινικῶν σωφροναστηρίων καὶ τῶν αὐστημάτων αὐτῶν ». Ὁ Κ. Ἀγ. Μεταξῆς ἱστορικῶς ἐκτιθεῖ τὰ πράγματα ἐν πολλοῖς συναντάται μετὰ τοῦ Κ. Κωστή τὴν αὐτὴν ὁδὸν ὁδεύοντες ἀδύνατον ἦν νὰ μὴ εἴπωσι ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Κ. Μεταξῆ εὐρωμέν τι ὅπερ εἴχομεν σημειώσαι ὡς παράλειψιν ἐν ταῖς ἀνγκνώσεσιν ἡμῶν τῆς τοῦ Κ. Κωστή, ἔστι δὲ τούτο, ἡ ἀκριβὴς διάγνωσις τοῦ πολιτικοῦ λαγομένου ἐγκλήματος ἀπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ, διάγνωσις ἣν ὡς ἀριστα ποιεῖται ὁ Κ. Ἀγ. Με-

ταξῆς, ἐκ τούτου δ' ὁρμώμενος μετὰ παρρησίας κατακρίνει τὴν νομοθεσίαν ἡμῶν ὡς ἔχει αὕτη κατὰ τοῦτο. Ἡμεῖς μάλιστα ἀποτροπιαζόμεθα καὶ τὸ ὄνομα ἐγκλήμα διὰ τὰς τοιαύτας πράξεις· ὅταν ἡ ἐπιτυχία προᾶγή τιμὰ ὡς ἡρώα δύναιται ἡ ἀποτυχία νὰ στιγματίζῃ αὐτὸν ὡς ἐγκληματίας; Οἱ πρόγονοι ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν εὐφύμως ἐλεγόν, διατί νὰ μὴ μιμηθῶμεν ἐκείνους; διατί ἀντὶ τῆς λέξεως πολιτικῆς ἐγκληματίας νὰ μὴ εἰσαγῶμεν τὴν λέξιν ἐκπέπτωκός ἢ ἐχρῶντο ἐπὶ ὁμοίαν περιστάσεων οἱ ἀρχαῖοι; Ἄς προσθέσωμεν δὲ, ὅτι αἱ στάσεις εἰσὶν ἐνδοξίαι νοσοῦσης πολιτείας, καὶ ὅτι κατ' Ἀριστοτέλην « σημεῖον πολιτείας εὐ συντεταγμένης τὸ τὸν δῆμον ἔχουσαν δικαίμενον ἐν τῇ τάξει τῆς πολιτείας, καὶ μὴτε στάσειν, ἔτι καὶ ἀξίον εἰπεῖν, γεγενῆσθαι, μὴτε τύραννον » (1).

Ἀθήνησι τῇ 8 Ἀπριλίου 1862.

N. I. ΣΑΡΠΟΛΟΣ.

Γιγάντειος πολύπους.

ΓΙΓΑΝΤΕΙΟΣ ΠΟΛΥΠΟΥΣ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

—ooo—

- Κ. Διευθυντά, ὁ σκοπὸς εἰδοποιεῖ ὅτι πρὸς τὴν πρῶσαν φαίνεται τι κομινόμενον.
- Ναί, εἶναι κόκκινον· ἐμοιάζει ἄρκην καταρτίου.
- Εἶναι σωρὸς χόρτων.
- Ὁχι, εἶναι βαρέλι.
- Ὁμοιάζει ψόφρον ἄλογον.
- Ὁχι, ὄχι, εἶναι ζῶον· δὲν βλέπεται τὰ ποδάρικα του;

Ἐν τοσοῦτῳ τὸ ἀτυμολοῖον ἐπλησίαζε πρὸς τὸ ἀντικείμενον περὶ οὐ ὁ λόγος. Παρατήρησα; δὲ κα-

λῶς αὐτὸ εἶδον ὅτι ἦτο γιγάντειος πολύπους, ἐξ ἐκείνων τῶν ὄποιον ἡ ὑπαρξίς ἐλέγγο μυσθῶδες.

Εἶγον ἄρα πρὸ ὀφθαλμῶν ἕνα τῶν ἀλλοκότων ἀντικειμένων τὰ ὅποια ἐξεμει ἐνόησε ἀπὸ τοῦ βήθους αὐτοῦ ὁ Ἰνκωνὸς, ὡς ἂν ἤθελε νὰ μιμηθῆσθαι τὴν ἐπιστήμην. Ἰννοεῖται πόσον περιεργον ἐθεώρησα τὸ πρᾶγμα, καὶ διὰ τούτο ἀπεφάσισα οὐ μόνον νὰ παρατηρήσω καλῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ ζωγραφίσω τὸ θαλάσσιον τέρας.

Ἀμέσως λοιπὸν ὄλοι ἐκινήθησαν, ἐγέμισαν τὰ τουφέκια, ἔφεραν εἰς μέσον κάμακας καὶ βρόχους καὶ ἠτοίμασαν πᾶν συντελεῖον εἰς τὴν ἄγρην τοῦ θερίου.

(1) Ἀριστοτέλ. Πολιτ. βιβλ. Β. § 4.

Αυστηρῶς δὲ ὁ σάλος ἦτο πολὺς καὶ αἰκινήσεις τοῦ πλοίου ἤσαν ἕως ἀτακτοί· ἐν δὲ τῷ ζῶν εἰ καὶ ἐπλεονεῖς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, μετετοπίζετο δὲ ἐπιτηδείως ὅπως ἀποφύγῃ τὸ πλοῖον. Μετὰ πολλὰς δὲ συναντήσεις καθ' ἃς ἐβρίσκαμεν κατ' αὐτοῦ εἰκοσάδα περίπου σφαιρῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἠσθάνθη, κατωρθώσαμεν νὰ τὸ πλησιάσωμεν ἄρκετὰ καὶ νὰ ἐξακοντίσωμεν κατ' αὐτοῦ κάμακα καὶ βρόχον ἠτομαζόμεθα δὲ νὰ πολυπλασιάσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν βρόχων ὅτε σφοδρὰ τις κίνησις τοῦ τέρατος ἢ τοῦ πλοίου ἀπέβριψε τὸν κάμακα, ὅστις δὲν εἶχεν ἐμπηθῆ εἰς τὸ γλοιώδες σῆμά του· ἐκόπη δὲ καὶ τὸ μέρος τὸ ὅποιον εἶχε περιτυλιξεί ὁ βρόχος, ὥστε ἀτίσχυραμεν εἰς τὸ πλοῖον μέρος τῆς οὐράς.

Ἐπειδὴ εἶδον πλησιέστατα τὸ θηρίον μοι εἶναι εὐκτολὸν νὰ τὸ περιγράψω εἶναι ὁ λεγόμενος γιγάντειος πολύπους. Τὸ μήκος του ἦτο 18 περίπου ποδῶν ἀπὸ τῆς οὐράς μέχρι τῆς κεφαλῆς, καὶ εἶχεν ἐκτὼ πλοκάμους μακροῦς ἕξ ἢ ὀκτὼ πόδας· τὸ χρώμα του ἦτο βαθύ κόκκινον, οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ του εἶχον μέγεθος πινακίου καὶ ἐν γένει ἡ ὄψις του ἦτο δυσειδεστάτη καὶ φοβερά.

Καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ναῦται ἐζήτησαν νὰ ἐπιτρέψω νὰ ὑπάγωσι μὲ λέμβον νὰ τὸ ἐξεναδέσωσι καὶ νὰ τὸ σύρωσι πλησίον τοῦ ἀτμοπλοίου· καὶ πιθανὸν νὰ ἐπετύγχανον. Ἐγὼ ὅμως φοβηθεὶς μήπως μὲ τοὺς πλοκάμους τοῦ ἀναποδογυρίσῃ τὴν λέμβον καὶ περισφιγγάς μὲ αὐτοὺς πνίξῃ τοὺς ἐπιβάτας, δὲν ἔδωκα τὴν ἀδειαν. Ἐν δὲ καὶ εἶχον σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ φανῶ ὠφέλιμος εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἠναγκάσθην ὅμως νὰ παραιτήσω τὴν ἄγγραν τοῦ κολοθεθέντος θηρίου, τὸ ὅποιον ἔφευγε τὸ ἀτμοπλοῖον μὲ πολλὴν ταχύτητα. Ὅσαίς δὲ ἐπιησιάζομεν αὐτὸ ἐβουίλετο καὶ ἐπέρα εἰς τὸ ἄλλο μέρος.

Ἐπάρχουσιν ἄρα εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλα ζῷα, τὰ ὁποία δὲν ἐγνώρισαν εἰσέτι οἱ περὶ τὴν ζωολογίαν ἀσχολούμενοι.

Τὴν 30 Νοεμβρ. 1861, 46 λέγας μακρὰν τῆς Γενερίφης βορειανατολικῆς

Ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀληκτοῦ
Φ. ΒΟΥΓΓΕ.

ΠΕΡΙ

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1).

1. Πόσος εἶναι ὁ πληθυσμὸς ἐν γένει τῆς διοικήσεως ἢ ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως;

Ἡ Διοίκησις τῆς Ἀδριανουπόλεως εἰς διάστημα

(1) Τὰς ἀνωτέρω εἰδήσεις συνταχθεῖσαι περὶ τὰ μέσα τοῦ

ἤδη τριάκοντα ἔτων, ἀφ' οὗ ἀποκατέστη ἐν αὐτῇ Διοικήτῃ (Παίσις), ἐν ᾧ πρότερον ὑπεράτατος διοικητῆς ἦν ὁ κατὰ καιρὸν Βοσταντζήμασης, ὑπέστη διαφόρους τροποποιήσεις, καὶ περὶ τὸ 1838 ἔτος ἐξετάθη ἡ δικαιοδοσία τῆς Διοικήσεως, συμπεριλαμβανούσα τοὺς διαφόρους τόπους ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ἕβρου, ἀντικρὺ τῆς Αἰνίου, ἕως τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, ὅστινες ἐνοῦνται μετὰ τοῦ Αἴμου πρὸς βορρῆν τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ ἐκεῖθεν ἀνατολικῶς ἕως τοὺς ὑπὸ τὰς ὑπερείας τοῦ Αἴμου μέχρι τῶν παραλίων πόλεων Ἀετοῦ καὶ Πύργου (Βουργάζ), ἕως τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς γραμμῆς τῆς ἀγοῦσης εἰς Σηλυβρίαν νοτίως, καὶ ἐκεῖθεν ἕως τὰ παράλια τῆς Προποντίδος μέχρι τῆς Αἰνίου· ἀλλ' ἡ δὴ περιωρισθῆ ἡ δικαιοδοσία τῆς ἀποκατασταθέντος ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Φιλιππουπόλεως Διοικήτου, καὶ τῆς Καλλιπόλεως προσαρτηθείσης εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Διοικητοῦ Ἑλλησπόντου (Τσανάκ-Καλεσι) ὁ Διοικητῆς ὅμως Ἀδριανουπόλεως πάντοτε ἀναγνωρίζεται ὡς Γενικὸς (Μουσίρ) καὶ ὑπὸ τῶν εἰρημένων κατωτέρου βαθμοῦ (Φερλι) Διοικητῶν.

Ὁ ἀκριβὴς ἢ καὶ ὡς ἔγγιστα ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς Διοικήσεως ταύτης εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῇ, ἅτε μὴ ὑπαρχουσὶν στατιστικῶν καὶ λοι-

1858 ἔτους, ἀρριλομεν εἰς τὴν φιλογένειαν τοῦ πρώην ἐν Ἀδριανουπόλει Προξένου τῆς Ἑλλάδος Κ. Π. Φοίβου, ὅστις, καθ' ἃ γινώσκωμεν, πολλὰ ἐπράξε κατὰ τὸν νομὸν ἐκείνου ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς μάλαστα παιδείας. Τοιαύτας πληροφορίας περὶ ἑλληνικῶν μὲν ἀλλ' ὑπὸ ξένον ζυγὸν τόπων, πολλάκις ἐδημοσιεύσαμεν διὰ τῆς Π α ν δ ῶ ρ ας, διότι φρονούμεν ὅτι ἐνθ' ἀρκούντα τὰ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἀνατολῆς, ἀναγκασθῆναι δὲ καὶ διαστρεβλοῦνται κατὰ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δοκοῦν ἐκάστην ἐθνολογικὰ καὶ φυλετικὰ ζητήματα, εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν οὐχὶ ἀπλῶς διὰ τῆς θεωρητικῆς γεωγραφίας, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν τί ἀνήκει εἰς ἡμᾶς. Τοιοῦτον κυρίως σκοπὸν ἔχουσι καὶ τὰ γλωσσάρια τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς ἢ τινος συνεχῶς δημοσιεύομεν. Ἐὰν λέγεις, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, μὴ εὐρισκόμεναι μὲν εἰς τὰ λεξικά καὶ τοὺς συγγραφεῖς, συζόμεναι δὲ εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, ἀποδειχθῶσιν ἑλληνικαί, οὐδεμία ἢ ἀμφισβόλια εἶτι ἡ ἄλλοις τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως, τὴν ὅποιαν παντοειδῶς ἀγωνίζονται πολλοὶ νὰ παραστήσωσι συντριβέσαν, ἐφθασε μέχρις ἡμῶν. Καὶ δὲν εἶναι μὲν μόνη οὗδ' ἡ κυριώτερα αὕτη ἀπόδειξις τῆς διασώσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀλλ' ὁ ἐμφανιζόμενος εἰς ἀκατέστηρον ἢ ἀπαιτήσῃ τὴν ληστυθεῖσαν αὐτοῦ περιουσίαν, ἔχει παρὰ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα νὰ προτελῇ καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐπιγενηθήματα. Ἴδου διὰ τί παρακαλοῦμεν ἐκείνους τῶν ἀναγνωστῶν, ὅστινες ὑπολαμβάνουσιν ἀργολογίαν τὴν γλωσσολογικὴν ἔρευναν, νὰ μὴ κατακρίνωσιν ἐπιπολαίως ἡμᾶς· διότι ὅποιόςποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἕλη τὴν ὅποιαν μεταχειρίζομεθα κατὰ τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις, ὁ σκοπὸς δὲν ἀνευθδῶτος ἐπιδιώκομεν εἶναι σκοπὸς ἐθνικὸς, πανελληνικὸς.

Ἐδύο μὲθ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι, μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. Φοίβου, νὰ στελλωσιν ἡμῖν παρομοίαις εἰδήσεις. Σ. Η.

πῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν ὁ μόνος γνωστός πληθυσμὸς τῶν χριστιανῶν κατοίκων εἶναι ὁ τῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως διατελούντων, ἀναβαίνων περὶ τὰς τσακαράκοντα χιλιάδ. οἰκογενειῶν.

2. Πόσος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισημοτέρων πό-
» Λεων καὶ κωμοπόλεων;

1. Ἡ Ἀδριανούπολις κειμένη εἰς ὀσείν τερπνῆν, καὶ περιβρεσμένη ὑπὸ τριῶν ποταμῶν, τοῦ Τουνδία ἢ Τούσου (κοινῶς Τούντζα) ἀριστερόθεν, τοῦ Ἀρτίσκου ἢ Ἀρδας δεξιόθεν, καὶ τοῦ ἕβρου (Μαρτίτσα), περιέχει 100 χιλιάδ. κατοίκων, ἐν αἷ μὲν 45 χιλιάδ. Ἕλληνας, αἱ δὲ 35 ὀθωμανοί, αἱ 5 Βούλγαροι δύο εἰδῶν (1), αἱ 5 χιλιάδ. Ἀρμένιοι, αἱ 4 Ἑβραῖοι καὶ αἱ 6 χιλιάδ. Ἀλβανοὶ, καὶ ἐξ ἑλλων μερῶν ξένοι περιέχει πρὸς τοῦτους καὶ περὶ τὰς 30 οἰκογενεῖας Εὐρωπαίων (κοινῶς Ψεράγων). Πρὸ 200 ἤδη ἔτων τινὲς ἐκ τῶν Χαλεπιδῶν προσβουόντων τὸ δυτικὸν δόγμα, ἐλθόντες χάριν ἐμπορίου κατόκησαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη ἐκ τῆς νήσου Χίου μετέβησαν δύο ἑλλαι οἰκογένειαι, Βαδέτης καὶ Μεγαλοπόδαροι ἐπιλεγόμεναι, αἵτινες συνοικίαν μετὰ τῶν πρώτων ποιήσασα, ἀνακοδόμησαν καὶ ἐκκλησίαν μικρὰν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, προσκαλέσασα καὶ τινὰ ἱερεὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· κατὰ δὲ τὸ 1750 ἔτος ἀνεκαίνισθη ἡ ἐκκλησία αὕτη, καὶ οὗς καὶ τρίτην ἤδη φορὰν τῷ 1852, καὶ ἐγένετο μεγαλητέρα, λαμπρὰ καὶ περικαλλῆς, κοινῇ δαπάνῃ τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ Ἀρμενοκαθολικῶν, διατηρούντων δύο ἱερεῖς καὶ Σχολεῖον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας· τινὲς τούτων στέλλουσι τὰ τέκνα των καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ ἀλληλοδιδασκαλεῖα· ἔχουν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ μόλις 3/4 τῆς ὥρας ἀπέχον τῆς πόλεως χωρίον Καραγάτσι, ὅπου διαμένουσι τὸ καλοκαίριον καλλιεργούντες τὰς σημαντικὰς ἰδιοκτησίας των.

2. Ἡ κώμη Ὀρτάκιοι καὶ Λίτιτσα, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Αἰτίτσης, πλησίον ἀλλήλων κείμεναι ἀπέχουσι δὲ τῆς Ἀδριανουπόλεως ὥρας 6. Τὸ Ὀρτάκιοι ἔχει 500 οἰκογενεῖας χριστιανικὰς, ἐν αἷ μὲν 380 ἑλληνικαί, αἱ δὲ λοιπαὶ Βουλγαρικαί, διατροῦσαι 2 ἐκκλησίαι καὶ 2 Σχολεῖα ἑλληνικῶν καὶ ἀλληλοδιδασκαλικῶν. Ἡ Λίτιτσα ἔχει 150 οἰκογενεῖας, ἐκκλησίαν καὶ ἀλληλοδιδασκαλεῖον. Ὅλοι οἱ κάτοικοι εἶναι χριστιανοί, συμπεριλαμβανομένων δὲ ὁμοῦ καὶ τῶν περὶ 22 χωρίων τῆς ἐπαρχίας ταύτης, συμ-

(α) Βούλγαροι μετοικίσαντες ἐκ τῆς κώμης Ἀβράδαλα, 12 ὥρας βορείως ἀπέχουσι τῆς Φιλιππουπόλεως, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρουσίας ἐκατονταετηρίδος, καλούμενοι Κλήνδες ἢ Κλιντσουδες, καὶ Βούλγαροι μετοικίσαντες ἐκ τῶν περὶ χωρίων, μισθόντες τοὺς πρώτους, ὡς παραξίαι· καὶ καταστροφεῖς χωρίων, κρημπαζάνιδες αὐτοὺς ἀποκαλοῦντες.

προσοῦνται ὡς ἔγγιστα εἰς 2 χιλιάδ. οἰκογενεῖας. Ἐκ τῶν ἄρτων τῆς ἐπαρχίας ταύτης πηγάζει ὁ Ἀρτίσκος (Ἄρδα) ποταμὸς, καὶ παραβρέτων εἰσβάλλει εἰς τὸν ἕβρον πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως· τὰ προϊόντα τῆς εἶναι μετὰ ξα, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ οἶνος.

3. Τὸ Αἰδυμότειχον, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Αἰδυμοτείχου καὶ πρωτεύουσα Ἐπαρχίας, ἥς ἡ περιγραφή ἔπεται ἐν τῷ τέλει τῆς παρουσίας πραγματοειάς.

4. Ἡ Μακρὰ γέφυρα (Οὐζὸν κλοπρὸν) Κωμόπολις, ὑπαγομένη εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Γέροντος Ἡρακλείας.

5. Ἡ Κωμόπολις Κεσσάνη, καὶ Μεγάλη ἀγορὰ, Μάλγαρα κοινῶς ἐκ τοῦ Μεγάλγαρα.

6. Ἡ Αἶνος.

7. Ἡ Χαϊρούπολις (Ἰσως Χαρισίπολις), κοινῶς Χαϊρεμπόλι.

8. Ἡ κώμη Χαφσὸ περιέχουσα τέμενος καὶ ἐν πάλαι ποτὰ λαμπρὸν, νῦν δὲ ἐρείπειον, λιθόκτιστον ξενοδογεῖον (χάνι), ἐν ᾧ ἦν ὁ πρῶτος σταθμὸς τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Κωνσταντινούπολιν ταχυδρομείου.

9. Τὸ χωρίον Κούλελι περιέχον 4 ξενοδογεῖα, ἐν ᾧ ἤδη μετετέθη ὁ πρῶτος σταθμὸς τοῦ ταχυδρομείου, ἀπέχον 7 1/2 ὥρας τῆς Ἀδριανουπόλεως.

10. Ἡ Κωμόπολις Μπαμπά-εσλί τουρκιστὶ (Ἰσως Καβύλη), 2 1/2 ὥρας ἀπέχουσα τοῦ χωρίου Κούλελι, περιέχει λαμπρὸν τέμενος ἐπὶ τῆς πλησίον τοῦ χερμαῖου γεφύρας, μίαν ἐκκλησίαν ἀνεγερθεῖσαν κατὰ τὸ 1832, καὶ ἐν ἀλληλοδιδασκαλεῖον ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου 60 μὲν παῖδες διδάσκονται, ἐκτὼ δὲ ἕως δέκα σπουδάζουσι τὰ στοιχεῖα τῆς ἑλλ. γλώσσης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀλληλοδιδασκαλοῦ 5 χιλιάδ. γρσ. λαμβάνοντες κατ' ἔτος. Ἡ δαπάνη γίνεται δι' ἑτησίας συνδρομῆς τῶν κατοίκων.

11. Ἡ Ἀρκαδιούπολις (Αουλέ Βουργάζ) περιέχουσα γέφυραν, 4 τέμενη, ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Δημητρίου καὶ ἀλληλοδιδασκαλεῖον, ἐν ᾧ ὑπὲρ τοῦς 80 μαθητὰς φοιτῶσιν, ἔχον καὶ ἀνώτερον τμήμα ἐκ 30 μαθητῶν ἢ ἑτησίως δαπάνη αὐτοῦ γίνεται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐκκλησίας. Φιλογενῆς τις κάτοικος αὐτῆς Εὐθύμιος Στόγιου ἀνήγειρεν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἐκκλησίας δωμάτια τινὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συστηθῇ σχολεῖον, δαπάνησας ἐξ ἰδίων του περὶ τὰς 40 χιλιάδας γροσίων, τὰ ὁποία, εὐκολυθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, ἔλαθεν ἀπόκως τὰ δωμάτια ταῦτα, μετετρέπησαν μετὰ ταῦτα εἰς σχολεῖον ἀλληλοδιδασκαλικόν, καὶ τμήμα τι ἑλληνικόν. Ἡ πόλις αὕτη περιέχει ὑπὲρ τὰς 1200 οἰκίας, ἐν αἷ πλείους χριστιανικαί, αἱ δὲ ὀθωμανικαί μετὰ τινῶν εὐαρίθμων Ἀρμενικῶν εὐρίσκονται δὲ ἐν αὐτῇ καί τινες Ἰουδαῖοι ἔχοντες καὶ συναγωγὴν.

τοῦ Κελλεῖου εἰς Σχολεῖον, καὶ δαπανηθέντων εἰς τοῦτο περὶ τὰς 20 χιλιάδ. γροσίων διδάσκονται εἰς 90 περίπου κορασίαι ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ λοιπὰ μετὰ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας· τὸ Σχολεῖον τοῦτο χρησιμεύει ὡς προκαταρκτικὸν διὰ τὰ Ἀ' Σχολεῖον τῶν κορασίων.

ΣΓ'. Τὸ Βουλγαρικὸν Σχολεῖον ἀνεγέρθη καὶ τοῦτο τῷ 1852 ἔτει ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος Νάιδεν Κρίστοβιτς μετὰ τὸν θάνατον τοῦτου, ἐπροικισθῆθη δι' ἐπισήμου διαθήκης του· με' ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων, τὸ ὅποιον οἱ δύο μισέλληνες ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τῆς διαθήκης, ὁ Καρὰ Μιχάλης Στογιάννοβιτς καὶ ὁ Νέσσος Χ. Ματθαίου Γκέρσκ, παραβάντες τοὺς ἔρους τῆς εἰρημένης διαθήκης, τὴν τε Σχολὴν καὶ τὸ κεφάλαιον ἀπεχώρισαν τῆς Γεν. ἐφορίας, καὶ ἤδη διευθύνεται ὑπὸ ἰδίας ἐπιτροπῆς, ἣς τὰ μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ μόνου τοῦ Σωματείου τῶν Τσελέπιδων, τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τοὺς ἐνταῦθα μετοίκους Βουλγάρους. Ἐν αὐτῷ διδάσκει εἰς καὶ μόνος διδάσκαλος καὶ εἶναι εἰς μεγάλην παράλυσιν καὶ παρακμῆν φοιτῶσι δὲ 60—70 μαθηταί, διδασκόμενοι ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν βουλγαριστί.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν προφθέντων 6 Σχολείων τῶν ἐντὸς τοῦ ἔστους ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν αὐτῷ καὶ τινὰ ἰδιωτικὰ γραμματοδιδασκαλεῖα ἐν τισιν οἰκίαις, πολλὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν κατ' ἀρχάς ὄντα, εὐάριθμα δὲ μετὰ τὴν σύστασιν τῶν ἀλληλοδιδασκαλείων καταντήσαντα, ἐν οἷς ὑπὸ γυναικῶν διδάσκονται ἄρρενά τε καὶ θήλεα, τὰ μὲν ἀνάγνωσιν εἰς Ὀκτωηχοφαλτήρια καὶ Ἀποστόλους, καὶ τινὰ χειροτεχνήματα συνήθως, τὴν δὲ γραφὴν σπανίως· τὰ δὲ λοιπὰ τρία κείνται ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀνά ἐν εἰς ἕκαστον τῶν τριῶν μεγάλων Τμημάτων, Γιλδιρίμιον, Κιγίκιον καὶ Κιρισχανὲν, ἐνθα καὶ πολὺ πλῆθος ἰδιωτικὰ Σχολεῖα ὑπάρχουσιν.

Ζ'. Ἀλληλοδιδασκαλεῖον εἰς τὴν μεγάλην ἑνορίαν τοῦ Γιλδιρίμιου, ἀνεγέρθη. πρῶτον ὄλων τῶν λοιπῶν κατὰ τὸ 1830 ἔτος, καὶ ἀλληλοδιδασκατικῶς τότε ὑπὸ τινος Ἀλεξάνδρου διοργανισθὲν κατὰ τὸ 1848 μετὰ 18 ἔτη τῆς ἀνεγέρσεώς του, γενομένης τῆς τελευτῆς τρίτης μεταρρυθμίσεως τῶν Σχολείων, ἐξετάθη κατὰ μῆκος τὸ Ἀλληλοδιδασκαλεῖον τοῦτο, καὶ περιέχει ἤδη περὶ τοὺς 160—180 μαθητὰς διδασκόμενους τὰς κυρίας καὶ βοηθητικὰς γνώσεις. Ἐν τῇ ἑνορίᾳ ταύτῃ διατηρεῖται καὶ Νοσοκομεῖον με' 10—12 κρεβάτια καὶ Φαρμακεῖον, κοινῇ συνδρομῇ τῶν Χριστιανῶν πάντος ὀρησκευματος ἀνεγείρεται ἤδη καὶ καθὲς μεγαλοπρεπῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς ζωοδόχου Πηγῆς, ἀντὶ τοῦ μικροῦ καὶ σεσαθρωμένου.

Η'. Τὸ ἀλληλοδιδασκαλεῖον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐν τῇ ἑνορίᾳ τοῦ Κιρισχανῆ, κείμενον ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Ναοῦ, ἀνεγέρθη περὶ τὸ 1835, δαπάνη

τοῦ Ταμείου τοῦ ἰδίου Ναοῦ, καὶ περιέχον ἤδη 125—140 μαθητὰς.

Θ'. Τὸ εἰς τὴν ἑνορίαν τοῦ Κιγικίου Ἀλληλοδιδασκαλεῖον, ἀνεγέρθη κατὰ τὸ 1852 ἐν τῷ ἱερῷ οἴκῳ, τῇ ἐπιστασίᾳ μὲν τῶν ἐφόρων τῆς ἐκπαίδευσσεως, τῇ δαπάνῃ δὲ τοῦ Ταμείου τοῦ ἱεροῦ Οἴκου τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ μικρὰς τινος συνεισφορᾶς ἐκ γροσίων 3,578 τοῦ Ταμείου τῆς Ἐκπαίδευσσεως. Ἐν αὐτῷ διδάσκονται 122—130 μαθηταί τὰς κυρίας καὶ βοηθητικὰς γνώσεις.

Ἄπαντα τὰ Ἀλληλοδιδασκαλεῖα τῆς Ἀδριανουπόλεως κατορθώθη ἐσχάτως νὰ ἦναι ἐμοιόμορφα, ἔχοντα βάσιν τὸν νέον ὁδηγὸν τοῦ Κοκκῶνη.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΠΡΟΤΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ. Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέταξε καὶ ἐδημοσίευσεν προτύπου λόγιον τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων. Κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἔσοδα ἀναβαίνουν εἰς λίρας ἀγγλικὰς 45,108,048, ἢ δραχ. 445 περίπου ἑκατομμύρια, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς λίρας 44,220,157 ἢ δραχ. περὶ τὰ 420 ἑκατομμύρια ἄρα μένει περίσσευμα 898,423 λίρ. ἢ 25 περίπου ἑκατομμυρίων δρ. ὅπερ καὶ ἀξιοσημείωτον μετὰ τὴν τελευταίαν οἰκονομικὴν κρίσιν καὶ τὰς ἐνεστῶσας ἀνομάλους περιστάσεις τῆς Τουρκίας, ἂν καὶ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργὸς τῆς Μεγ. Βρετανίας Κ. Γλάδστον ἀναφέρων ταῦτα ἐμειδίασεν.

ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ. Τὴν 4 Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους διηγήθημεν ἐν ἐκτάσει τὸ τελευταῖον δυστύχημα τοῦ κολοσσικίου τούτου πλοίου, καὶ εἴπομεν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδημόνων, αἱ ἐλπιδες ἔσας εἶχον συλλάβει διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του εἶχον μάταιωθῆ. Ἀλλ' ἰδοὺ σήμερον μανθάνομεν ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ἐπεσκευάσθη, ὅτι διὰ νέων μηχανῶν καὶ ἄλλων τρόπων κατέστη ἀσφαλτέστερον καὶ ὅτι πρόκειται νὰ μεταβῆ ὁσονούπω εἰς Νεοβέρακον τῆς Ἀμερικῆς.